

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

12 Ocak 2012 *Perşembe*

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

12 Ocak 2012 Perşembe

----0----

K O N U

Sayfa

Toplumsal cinsiyet eşitliğinde medyanın nasıl bir rol üstleneceği ve bu anlamda şu ana kadar yapılanlar, yasal düzenlemeler ve yürütülen kampanyalar hakkında sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin sunumları

1:25

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:25

Prof. Dr. Çiler DURSUN (Ankara Ü. Öğretim Üyesi)	1:2, 22:23, 24:25
Doç. Dr. Hülya UĞUR TANRIÖVER (Galatasaray Ü. Öğretim Üyesi)	2:6, 7, 10:12, 17, 20:21, 22, 23
Prof. Dr. Mutlu BİNARK (Başkent Ü. Öğretim Üyesi)	4, 13:15, 17:18, 19, 24
Yasemin İNCEOĞLU (Galatasaray Ü. Öğretim Üyesi)	6:7, 11:12, 19:20
Nilüfer TİMİSİ NALÇAOĞLU (İst. Ü. Öğretim Üyesi)	8:11, 12, 21:22
Doç. Dr. Can BİLGİLİ	15:17, 18:21

Açılma Saati: 10.09

Kapanma Saati: 12.23

12 Ocak 2012 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.09

BAŞKAN : Zeynep KARAHAN USLU (Şanlıurfa)

— 0 —

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, karar yeter sayımız vardır.

Öncelikle, Komisyon üyeleri mize ve değerli akademisyenlere katılımlarından ötürü teşekkür ediyoruz.

Bildiğiniz gibi Komisyonumuz, Türkiye'nin gündemini meşgul eden, iletişim alanındaki önemli konulardan biri olan cinsiyet eşitliğinde medyanın nasıl bir rol üstleneceği ve bu anlamda şu ana kadar yapılanları, yasal düzenlemeleri ve yürütülen kampanyaları, akademisyenlerin, sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını bir adım daha ileri götürmek adına nasıl bir yol haritası üretebileceğimizi netleştirmek üzere, akademyanın birikimini de Komisyon raporuna taşımak üzere akademisyenlerimizi davet etmiş bulunuyor.

Bu çerçevede, biz bugün, aynı zamanda da meslektaşım olan değerli akademisyenlerden somut çözüm önerileri anlamındaki görüşlerini alabilirsek, sadece literatürde neler yapıldığının ötesinde kendi bireysel perspektiflerini de sunmak suretiyle “Bu konuda daha ne yapılabilir ve Türkiye adına, Türkiye'nin toplumsal özelliklerini gözlemek suretiyle nasıl bir çerçeve oluşturulabilir?” bunu dinlemek istiyoruz.

Bu çerçevede, öncelikle, ben müsaadenizle Çiler Hanım'a söz vermek istiyorum. Kendisine de sizlerin huzurunda da geçmiş olsun diliyoruz. Sağlık sorunlarına rağmen burada olarak birikimlerini paylaşacakları için de hassaten teşekkür ediyoruz.

Buyurun lütfen.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Teşekkür ederim.

Yeni çıktı bu rahatsızlık. Toplantı planlandıktan sonra oldu ama ben de olabildiğince katılacağım ve rahatsızlığımın iyice arttığı noktada müsaadenizle ayrılmak durumundayım Komisyon dan.

Şimdi, birden bire ilk sözü alınca da insan kafasındaki şeyleri toplamakta zorlanıyor. Ben şöyle başlayayım, kendi ilgilimle toplumsal cinsiyet eşitliği ya da kadın ve medya konusuna.

Aslında yaklaşık üç dört yıldır hem Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Uygulama Merkezindeki yüksek lisans dersleriyle, şimdi doktora programı da açtık, doktora programına da medya ve kadın konusunda koyduğumuz derslerle Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi olarak, arkadaşlarımla araştırma grubu, çalışma grubu olarak bir katkı sunuyorduk. Bunun dışında benim de derslerim var tabii programda.

KSGM'nin gerçekleştirdiği aile içi şiddetle ilgili daha uzun süreli, kapsamlı bir proje çerçevesinde “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Medyanın Rolü” modülünde çalıştım ve orada “Alternatif bir habercilik nasıl gerçekleştirilebilir?” konusu üzerine kafa yordum. Bununla ilgili olarak da bir eğitim atölye çalışması gerçekleştirdik. Aslında birkaç tane İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere ve burada yerel ve bölge gazetecilerine, ulusal medyadan da gelen katılımcılara farklı bir habercilik dilinin imkânı, bunun olabilirliği üzerinden eğitim verdik ya da paylaşım ortamı oluşturduk diyelim.

Ben genel olarak haber ve habercilik konusunda uzun yıllardır çalışıyorum ve mevcut olan haber dilinin çeşitli türden ayrımcı, baskılayıcı ve güç ilişkilerini her daim olan durumun, mevcut olan durumun lehine sürdüren dilinin ortaya konulması ve bunun üstesinden gelinmesi için “Farklı bir dil nasıl olabilir?” üzerinde çalışıyorum. Kadın da bu bağlamda, kadın konusu, kadın meselesi de bu bağlamda benim ilgi alanıma girdi zaman içerisinde.

Dolayısıyla bu eğitimlerdeki paylaşımlarımız bize, bana da çok şey öğretti. Yani biraz bu gazetecilerin kendi dünyalarında, özellikle aşağıda muhabir ve haberci olarak alt, hiyerarşinin daha alt birimlerinde çalışan gazeteciler açısından bir farkındalık yaratmaya faydası oldu diyebilirim. Fakat bu, tabii, gazetecilik kuruluşlarının kendi örgüt hiyerarşileri içerisinde orta ve orta üst düzey yöneticilerle de desteklenmesi gereken, onların da bu konuya ciddi anlamda eğilmelerini sağlayacak mekanizmaların harekete geçirilmesini gerektiren bir mesele. Yani sadece habercilerin, muhabirlerin ve gazetecilerin, günlük o haberleri bize kotaran insanların farkındalıklarının yaratılmasıyla, onlara farklı bir dili nasıl oluşturabileceklerini somut örnekler üzerinden tartışarak, bunun pratiğinin kazandırılmasıyla ilgili bir mesele olarak görmüyorum.

Hiçbir zaman haber dili böyle bütünüyle muhabirlerin, gazetecilerin kendinden kaynaklı bir dil değil. Bizim toplumsal alanda, kendi gündelik yaşantımızdaki dilimiz, anlamlandırma süreçlerimiz neyse onun bir tezahürü zaten. Dolayısıyla biraz bütünüyle, tabii medyaya odaklı olarak bakmıyoruz biz hiçbir zaman. Toplumsalın kendisine de, kendi içerisindeki kadın-erkek arasındaki güç eşitsizlikleri meselesine de bakmak gerekiyor.

Kendi yaklaşımım gereği ben, medyayı toplumun yansıtıldığı bir mecra olarak görmedim hiçbir zaman. Daha çok kurucu ve inşa edici bir alan olarak görüyorum. Bu kuruculuk ve inşa edicilik gereği de örgütlerin içerisinde, medya örgütlerinin, kuruluşlarının içerisinde yer alan bütün alt, orta ve orta üst düzey çalışanlar toplumsal alandaki dil kullanımları, anlamlandırma pratikleri, ifadelendirme tarzları ne ise aşağı yukarı onu birazcık haberciliğin formel dili içerisinde kendi mesleki dünyalarına taşımış oluyorlar ve orada yeniden üretmiş oluyorlar. Bu nedenle de bu ikisinin bir arada ele alınması gerekiyor. Tabii, burada bizim çalışmalarımız daha çok medyanın rolü çerçevesinde düşünüldüğü için yine dönüp dolaşıp çalışanları da ve onların anlamlandırma pratiklerine müdahaleyi de gözetmek durumundayız, öylece bırakılmaz; yani toplumsaldaki topyekûn ve çok radikal bir dönüşümü bekleyerek kaybedecek bir zaman yok. Bir yandan da gerekli ve yerinde müdahalelerle bunu bir biçimde ara ara, küçük küçük de olsa çözümlerle birikimsel olarak da ilerletmek gerekiyor medyaya yönelik müdahalelerle.

Bilmiyorum şimdi bu noktada daha ne söyleyeyim? Şu anda aklıma gelenler bunlar ama daha sonra eğer devam edersem katılmaya...

Çözüm önerileri, hemen şu anda söyleyebileceğim bir çözüm önerisi yok. Kendi deneyimimden, bunun sadece muhabirler, haberciler ve onların dil ve anlamlandırma pratiklerini değiştirecek türden müdahalelerle üstesinden gelinebilecek bir sorun olarak görmüyorum. Tamamen bu, biraz da Türkiye'nin medyasının içinde bulunduğu yapının da sorunlarıyla ilgili yönleri olan bir konu.

Tabii, burada medya yöneticilerini çağırıp, ondan sonra birtakım deklarasyonlar ya da ilke metinleri, çerçeve metinleri oluşturarak, gidin bunu kuruluşlarınızda gerçekleştirmeye çalışın, uygulayın tarzındaki merkezî yaklaşımlarla da çok üstesinden gelinebilir gibi değil. Belki hepsinin bir karması ya da her düzeyde yapılabilecek işleri topluca düşünmek gerekiyor. Yani yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarı olan akışı iki yönlü olarak düşünmek gerekiyor. Neyin problem olduğunu ortaya koymak kadın erkek eşitliği meselesinde hem aşağı düzeyde, alt düzeyde çalışanlar için hem üst düzey yönetici, medya yöneticileri ve profesyonelleri için ve bu sorunun gerçekten çok hayati bir sorun olduğu konusunda da kendilerinin, ne derler, sürekli ve anlamlı katılımlarının her düzeyde sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Yani hem üst hem alt düzeydeki çalışanlarla bağlantılı ve tabii burada sivil toplum kuruluşlarına da iş düşecek ama tabii, onları da belki daha sonra dile getirme fırsatı olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz ama biraz önce de ifade ettiğimiz gibi daha sonra da olabilir, Komisyonumuzun yaklaşık bir buçuk aylık daha bir çalışma süresi var. Bu çerçevede, bizim oluşturacağımız, yani Batılıların deyişiyle “To the point” yol haritasına somut önerilerinizle katkı vererseniz ayrıca memnun oluruz tespitlerin yanı sıra.

Bundan sonrasında müsaade ederseniz sıra üzerine gidiyorum ve Hülya Hanım'dan başlayalım.

Kendinizi tanıtırırsanız çok kısa memnun oluruz; buyurun.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Ben Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesiyim. Burada kendi adıma ama yanı sıra aynı üniversitenin Medya Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü olarak ve bu Merkezin Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Araştırma Grubu adına, bitmedi çünkü bir de aktivist tarafım var Filmör Kadın Kooperatifi ve Kadın Filmleri Festivali, bir de Kadınların Medya İzleme Grubu MEDİZ adına bulunmaktayım; ağır bir yük tabii. Arkadaşlarla paylaşıp somut öneriler oluşturmaya çalıştık.

Daha önce bizim de –Çok ayrıntıya girmiyorum vakit almamak adına- tabii ki, bu alanda, yani medyada cinsiyetçiliğin her türüyle mücadele alanında çalışmalarımız oldu sanıyorum buradaki herkes gibi. Bunların içinde özellikle Bağımsız İletişim Ağı ve IPS'in ortak yaptıkları yerel muhabir eğitim programları vardı. Uçan Süpürge'nin yine yerel muhabir eğitim programları vardı. Ama tabii, asıl burada şimdi ne yapmak gerekir? Neler öneriyoruz? Oradan hızlı bir şekilde gitmek istiyorum ve gerekirse sonra açmamız mümkün olabilir.

Öncelikle, ben tersten başlayacağım izninizle, ne yapılmamalıyı söylemek istiyorum. Çünkü çok iyi niyetle ve elbette sonuç alma amacıyla alınan bazı kararlar her zaman doğru sonuç vermediği gibi, tam tersi –Burada hepimiz iletişimciyiz- tepki yaratarak daha bile bazı şeyleri geriletme ya da geciktirme sonucunu doğurabiliyor. Dolayısıyla ne yapılmamalı? Öncelikle, medyanın rolü ya da

medyadaki genel cinsiyetçiliğin giderilmesi yönünde herhangi bir sansürcülüğü çağrıştıracak ya da sansür nitelikli girişimlerden mutlaka ve mutlaka kaçınılmalı.

İkincisi; bunun tersi olan, aslında bir arada telakki edebileceğimiz propagandist ya da didaktik içerik üretimleri tarzı şeylerden, hele de bunun kamu eliyle, kamusal, kamu olmayabilir ama kamu olunca, deyim yerindeyse daha da vahim. Çünkü neden? Tarihte örneklerimiz var; her ne kadar sinema sanatına katkıları çok büyükse de propagandist girişimler sonuç verseydi bugün ne Nazi Almanyası yıkılırdı ne de Sovyetler Birliği o harikulade propaganda filmlerini düşündüğünüz zaman.

Yani sıra, elbette bunu belirtmeme bile gerek yok belki ama yine de altını çizelim, çünkü hepimiz burada olduğumuza göre ne kadar önem verildiği belli. Bilimsel verilere dayanmayan eylem planlarından kaçınmak gerekir ve stratejiden yoksun iletişim etkinliklerinden de kaçınmak gerekir diye; yani ne yapılmamalıyla başladık.

Ne yapılmalıya gelince; akademisyen olarak buradayım ama aynı zamanda da kadın hareketleri içinde farklı düzlemlerde eylemlilik gösteren birisi olarak, önce, ilk boyutuyla başlayıp, ilk şapkamla diyeyim veya... Öncelikle, veri eksikliğinin yaşandığı alanlarda araştırmaların desteklenmesi. Çok disiplinli, farklı kurumların veya üniversitelerin bir arada yer alacakları ortak ve geniş çaplı araştırma ve etkinlik projelerinin desteklenmesi konusunda burada bir çağrıda bulunuyorum. Çok farklı kurumlardan arkadaşlarımız, meslektaşlarımız. Hepimizin çok değerli, birbirinden değerli çalışmaları var. Vazgeçtim, başka şehirlerdeki üniversitelerdeki arkadaşlarımız ne yapıyor? Kimi zaman yan odadaki arkadaşımızın yaptığı çalışmayla kendimizinkini birleştiremiyoruz. Bu Türkiye’de böyle bir sorununuz ve üstelik de tabii yeni teknoloji ya da dijital teknoloji çalışan hocaların yanında bunu söylemek bana düşmez ama bu çağda bile birtakım eksiklikler çekiyoruz. Dolayısıyla bu yönde özendirmeler, girişimler. Özendirmeden kastımız, ille de para verilsin de değil, bunu da belirtmek isterim. Hani genellikle desteklensin deyince bunun altından hani “Bize para verin şunu yapalım.” Tabii ki, Türkiye’de araştırmaya desteğe, parasal desteğe de her zaman ihtiyaç var ama sadece bütçeden söz etmiyorum.

İkincisi; bu alanda araştırma yapan kurum ve kuruluşlar arası iletişim ve ortak çalışmalar, özellikle de veri tabanı oluşturma konusunda çok ciddi bir veri tabanı eksikliği var. Malum, aşırı enformasyon sonuçta hem dezenformasyona hem misenformasyona yol açıyor. Havada uçuşan giriyor. Girdiğiniz zaman İnternet’e binlerce, milyonlarca veri ama derli toplu, kullanılabilir bir arşiv çalışması, bir ortak veri tabanı çalışması dâhilinde... Ha, sadece bu alanda mı? Hayır, pek çok alanda...

Yani sıra, medya yönetim ve üretim yapım aşamalarında ne yapılabilire geçmeden önce, bu akademiyle deyim yerindeyse sivil toplumu bağdaştıran noktada ciddi bir çağrım var ve bu çağrı, destek çağrısı ama gerçekten her tür destek; bunda bütçe desteği de dâhil. Medya izleme gruplarının, özellikle de cinsiyetçilikle mücadele konusunda medya izleme gruplarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi mutlaka.

Biz MEDİZ olarak, deyim yerindeyse bu alanda çalışan tek kuruluşuz. Çalışıyoruz ve çalışmıyoruz. Sebebi çok basit: Çalışma grubumuz benim gibi 7 başka arkadaştan oluşuyor. Herkes tam gün hatta uzun mesailerle başka işlerde çalışıp, boş zamanlarında, gece yarılarında, bir yerde gördüğü bir şeyi yetiştirmeye çalışmakla olabiliyor bu işler ve tabii ki, bu tür medya izleme gruplarının ya da bu alanda çalışan kurum, kuruluşların, yayıncıların mümkünse periyodik toplantılarla sonuca yönelik, tabii ki, Çiler Hoca’ya katılıyorum, hani göstermelik olsun diye bir şeyler yapmak değil, sonuca yönelik periyodik raporlar yayınlama, vesaire gibi etkinliklere gitmeleri.

Yönetim, üretim, yapım alanında zaten başladı. Kamu destekli eğitim programları, çalıştaylar öneriyoruz ama şöyle çalıştaylar: Muhabirlere çalıştaylar yapalım, yakın bir zamanda gerek de kalmayacak. Nedenini söyleyeyim: O öğrencileri biz yetiştiriyoruz zaten. Muhabirin elinden gelen -Yine altı çizildi teşekkür ediyorum- çok fazla bir şey olmuyor. Çünkü İnternet gazeteciliği konusunda iki yıl önce bir arkadaşımın ortak yaptığımız çalışmada, eski öğrencimiz “Hocam, ben hazırlıyorum. Telefon geliyor ‘burada doğru dürüst bir görsel yok. Şu tepeye bir Rus kızı koysana’ diye” yani diyor. Dolayısıyla da gerçekten yönetici düzeyinde belki bunun adı “eğitim” konmaz, onlar sevmezler “Kim bizi eğitecek?” diye. Paylaşım toplantıları, vesaire gibi birtakım öneriler.

Ödüllendirme mekanizmaları... Çünkü sinema alanında da özellikle de geçen yıl bitirdiğimiz bir Türkiye’de Film Endüstrisinin Konumu ve Hedefleri Araştırması’nda ortaya çıkan birtakım sonuçlardan hareketle söylüyorum. Örneğin, sinema destek fonlarında kadın yapımcı, yönetmen, senaristin bulunduğu projelere geri ödeme kolaylığı; yani “kota” diyen arkadaşlarımız da var. Ben şahsım adına, Hülya olarak, bu alanda, sanat üretimi alanında kotanın çok uygulanabilir olduğundan emin değilim. Ama buna karşılık destek. Senin ekibinde kadın varsa iki yılda ödeyeceğine üç yılda ödeyebilirsin ya da işte, ne bileyim, dağıtım desteği, gösterim desteği gibi şeyler.

Yine aynı şekilde bazı yaptırımlar, cinsiyetçi dil kullanımının önlenmesine ya da çocukların bu zararlardan korunmasına karşı. RTÜK'e çok teşekkür ediyoruz akıllı işaretler için ama akıllı işaretlerde çok önemli iki işaret eksik ya da tek işarete de indirgenebilir bu. "Cinsiyetçi", "ırkçı" ya da "Nefret söylemi içerir" diye bir işaret.

BAŞKAN – Fakat şunu söylemeden edemeyeceğim: Ben bunu –Arkadaşlarım biliyor- RTÜK Başkanına önerdim. Başkanımız da "Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir uygulama yok." dedi.

Yani eğer biliyorsanız, lütfen düzeltin. Bunu ben kendim açar, düzeltirim ama ben istedim...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Çok Değerli Hocam, hemen araştırtacağız ama tabii şunu Başkana söyleyebilirsiniz: "Bu konuda gurur duymak istemez misiniz Başkanım?" diye.

BAŞKAN – Ben söyledim, aynen ben de öyle söyledim. "Bir ilke imza atabiliriz Türkiye olarak" diye ama yani aldığımız cevap... O da akademisyen biliyorsunuz. Arkadaşlar biliyor. İlk toplantıda ilk söylediğim buydu "Bunu koyalım." diye ve böyle bir cevap aldık ama biz raporumuza koyabiliriz. Bunu şunun için söylüyorum: Yani burada akademisyen arkadaşlarımız bizim için bu konuda da bir araştırma yapıp, bu tespiti çürütecek bir ülke örneği bulurlarsa, bizimle paylaşırlarsa memnun oluruz.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – İlgileneceğiz o zaman.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUTLU BİNARK – Sayın Başkan, yani bir şeyin "Nefret söylemi" diye zaten yayınlanıyor olması sorun. Yani cinsiyetçi ve nefret söylemi içeren bir şey zaten yayınlanmamalı. Yani bence sorun...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Katılmıyorum, sinema çok farklı bir şey. Çünkü...

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUTLU BİNARK – Ben sinema için demiyorum; yani RTÜK'ün televizyonda...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Evet, ama televizyonda sinema filmleri yayınlanıyor. Zaten deyim yerindeyse Casabalanca filmini sırf mozaik hâlinde seyrediyoruz. O yeterince sıkıntı verici bir şey.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MUTLU BİNARK – Herhangi bir şekilde nefret söylemi içeren bir şeyin ben yayınlanmasından yana değilim. Çünkü Yasemin Hoca da biliyor, nefret söylemi nefret suçuna yol açmaktadır. Hani bugün hâlâ Hrant Dink'in katilini bulamadığımız bir ortamda bence nefret söylemini "Nefret söylemi" diye körü körüne yayınlamak bence sorun teşkil ediyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Nefret değil, bu bilemiyorum da, hani berraklaştırmak adına söyleyeyim.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER - O farklı bir şey.

BAŞKAN – Biz, cinsiyet ayrımcı motiflerin olduğu filmleri antetliyebilir miyiz diye söyledik.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER - O daha çok teşkil ediyor. Günde kaç kadın ölüyor ona bakarsanız.

BAŞKAN – Yani nefret söylemi başka bir şey. Biliyorsunuz, Hrant Dink Vakfı bunu yapıyor zaten, her sene "Nefret söylemi" diye de bir araştırma yayınlar bildiğiniz gibi, belki okumuşsunuzdur. Yani Hrant Dink Vakfının yıllık bir çalışması vardır, her yıl yayınlar. Yazılı basında ve televizyonlardaki nefret söyleminin düzeyini farklı kanallara göre analiz eder, yayınlar. Ama nefret söylemi başka bir şey, cinsiyet ayrımcı öğelerin medyada yer alması başka bir şey. Bir de cinsiyet ayrımcı rol paylaşımına yönelik de sanıyorum Hülya Hanım'ın ...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER - Kaldı ki, ben hemen tamamlayayım.

Elbette bu da var: Şöyle ki, ben yine de söyleminin arkasında duruyorum. Çünkü neden? Nefret söylemi içeren bir film, bir şey bütünlüğü içinde düşünüldüğünde, yani ona bakarsanız Wagner operalarını da yasaklamamız lazım. Yani sanat çok farklıdır ama maalesef televizyonda sanat, maalesef değil, televizyonu tek başına başka içerik üreten bir mekanizma olarak değil, aynı zamanda da... O zaman Tarkan'ın bazı şarkılarının da geçmemesi lazım. Örnek veriyorum, Tarkan'ın, Gülben Ergen'in, vesairelerin. Yani demek istediğim şu ki: İçerik açısından televizyonun özgün içerikleriyle televizyonda yayınlanan sanat içeriklerini ayırdığımız zaman nefret söylemi değilse bile en azından cinsiyetçilikle, ırkçılıkla ve benzeri ayrımcılıkla içeren bir işaret önerilebilir.

Nefret söylemini çok spesifik anlamda kullanıyorsanız olabilir ama kaldı ki, tekrar ediyorum: Özellikle de ben film alanında çalıştığım için öyle filmler vardır ki, evet baktığınızda, nefret söylemi içeriyor. Onu göstermek bazen faydalıdır; o da ayrı bir şey. Tabii ki, bu ölçütlere uymak kaydıyla, saat, vesaire, akıllı işaret...

Ben devam edeyim ki, bitireyim az kaldı zaten. Yayıncıların kendi iç mekanizmalarını daha iyi çalıştırmaları yönünde önerilerde bulunulabilir. Özellikle de yayın organlarının yani bu işte, gazeteler olabilir veya televizyon kuruluşları olabilir, vesaire. İç mekanizmaları dâhilinde yer alan bazı grupların, örneğin Kadın Gazeteciler Grubu gibi, vesaire daha etkin kılınmaları sağlanabilir. Daha önemlisi, özellikle televizyonu düşünerek bunu belirtiyoruz ama başka alanlara da yayılabilir, kendi iç yapımlarının karar verilme ve aktarılma aşamasında belli destek ve danışmanlık almaları önerilebilir. Örneğin televizyondaki gündüz kuşağı kadın programları gibi programlarda üniversitelerin kadın araştırmaları, toplumsal cinsiyet araştırmaları merkezlerinden danışmanlık almaları gibi ya da sivil toplum kurumlarında bu alanda çalışan danışmanlarla çalışmaları gibi öneriler getirilebilir.

Yine aynı şekilde, alternatif üretimlerin mutlaka desteklenmesi açısından... Örneğin Türkiye’de, bakın bu çok gurur verici bir şeydir, hani RTÜK Başkanına dedik ya demin “Gururlanmak istemez misiniz?” biz bununla çok gururlanıyoruz, Fransa’da tek kadın filmleri festivali var, İtalya’da, Almanya’da tek kadın filmleri festivali var, Türkiye’de iki kadın filmleri festivali var, çok gurur verici bir şey. Biri FilmMor, biri Uçan Süpürge. Peki, şunu sormak istiyorum: Neden FilmMor ve Uçan Süpürge’nin Kültür Bakanlığından aldığı toplam bütçe, vazgeçtim Antalya, Adana, çok daha küçük, çok daha yeni, bu yıl biz 10’uncu, Uçan Süpürge 15’inci yıl dönümümüzü kutlayacağız, festivallerin aldığı desteğin onda 1’ine bile ulaşmıyor gibi. Ha bunu ben sadece FilmMor’dan olduğum için söylemiyorum, yanı sıra feminist dergiler LGB, TT dergiler, yani toplumsal cinsiyet konuşacaksa bunu sadece kadınlara indirgemenin de... Evet çok zor olduğunu biliyoruz, nerelerde tıkanıldığını da çok iyi biliyoruz ama aynı zamanda da iletişimsiyiz, bunu düzgün terimler kullanarak mutlaka dâhil etmeliyiz. Örnek veriyorum, hepimiz Pazartesi okuduk, Pazartesi tek dergi değildi belki ama niye Pazartesi artık çıkmıyor ve çıkamıyor? Ha, buna kamu mu destek olur? Mekanizmaları bilmiyoruz, onun ayrıntılarını eminim bizden çok daha iyi bilen uzmanlar bir şekilde getirebileceklerdir.

Ben son bir noktayla tamamlayacağım ama çok önemli bir nokta çünkü bütün bunlar tartışılırken genellikle medyada ya içeriğe ya içeriğin üretimine odaklanılıyor ki bu çok tabii, normal ve doğal bir şey ama bir o kadar önemli olan da medyanın kullanımı ve medya izleyicileri, okurları vesaire. Ki biz onlara “kullanıcıları” demeyi artık çok uzun zamandır tercih ediyoruz. Bu yüzden de alınmasını önerdiğimiz birkaç örnek var. Bunlardan bir tanesi, çok mutlu olduk, yine az önce zikretmiş olduğum sinema alanında yaptığımız bir çalışmada çıkarsadığımız sonuçlardı ve Kültür Bakanlığına da aktardığımız sonuçlardı, Sinema Müdürlüğü bunu dikkate almış. Daha dün basında bir yansımasını gördük, inanılmaz mutlu olduk. Örneğin özellikle de okuryazarlığın geliştirilmesi, genel okuryazarlıktan söz ediyorum. Medya okuryazarlığı ayrı bir şey, hiç girmeyeceğim o konunun tartışıldığı alanlar da var, onu da biliyoruz. Genel okuryazarlık çünkü ilköğretim ya da ilköğretimi bitirmiş olmak okuryazar olmak anlamına maalesef gelmiyor, hele de üç sene hiçbir şey okumadığınız zaman okumayı unutuyorsunuz.

İkincisi ve en önemlisi, İnternet’e erişim, bilgisayar kullanımı vesaire konusunda destek mekanizmaları ki bu zaten sanıyorum hem genel olarak Hükümetin programında hem kamu kurumlarının çoğunun programında var, bunun bu şekilde devam ettirilmesi. Yalnızca okullar ve gençler bağlamında değil ama aynı zamanda da kullanıcıların katılımını sağlayan içerik üretiminin özendirilmesi ve “Sinema alanında yansımasını gördüğümüz.” dediğimiz konu şu: Özellikle de gerçekten Türkiye sinemasının çok önemli bir atılım yaptığını biliyoruz ama cinsiyetçiliğin orada da ciddi boyutta devam ettiğini çalışmalarımızdan biliyoruz. Bu yapılan önemli atılımda izleyici sayısının artmasının da çok önemi var ama izleyicilerin cinsiyet dağılımlarının hiç aynı olmadığını görüyoruz. Kadınların ev dışı etkinliklere katılımının desteklenmesi, sokağa çıkmalarının, şehri yaşayabilmelerinin desteklenmesi ve dolayısıyla da sinemaya gidebilme, çıktığında belki o zaman işte, gazete de alabilme ya da hatta medya diye niye bunlarla sınırlı kalıyoruz, açık hava ilanlarına da bakabilme olanaklarının desteklenmesi yönünde bir şeyler yapılmasını öneriyoruz.

Ben Hülya Uğur Tanrıöver olarak Galatasaray Üniversitesi MEDYAR Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Grubu olarak, MEDİZ olarak ve FilmMor olarak her türlü desteğe, her aşamada hazırız.

Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Bu önerilerinizin bir de bu süre zarfında “Bir şeyler yapılması.” diye ifadelendirdiğiniz hususta o bir şeylerin de sizin perspektifinizden neler olabileceğini bize yazılı olarak gönderirseniz o zaman belki onların uygun olanlarını yansıtmak ve ayrıca da icrai boyutta da topluma sunma imkânı doğabilir, onu sizden rica ediyoruz.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Memnuniyetle.

BAŞKAN – Bir de “Medya kullanıcılarının eğitilmesi.” gibi bir cümle sarf ettiniz. Medya kullanıcıların eğitilmesinden de neyi kastediyorsunuz, nasıl bir yapı öngörüyorsunuz, onu da ayrıca belirtirseniz...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Tabii, tabii.

Bir tek küçük örnek vereyim, mutlaka, asıl daha çok İnternet çalışan hocalarımız çok daha yoğunluklu düşünmüşlerdir bu konuda benimki biraz daha dışarıdan bir şey ama örneğin, kadınların İnternet erişimlerini sadece sağlamak değil, İnternet’te doğru aramayı ve farklı içeriklere yönelmeyi de kullanabilir hâle gelmelerini sağlamak gibi.

BAŞKAN – İşte, “Medya okuryazarlığının yetişkin boyutunu mu kastediyorsunuz, nasıl olacak bu yapı?” diye onu bir berraklaştırabilirsek memnun olurum.

Bu arada, aramızda Oktay Ekşi Milletvekilimiz de var, arzu ederlerse söz alabilirler. Biliyorsunuz Meclis prosedürü gereği zaten Komisyon üyesi olmayan parlamenterler de söz alabiliyor.

Sayın İncooğlu’na ben sözü bırakmak istiyorum.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ YASEMİN İNCEOĞLU – Merhaba, ben Yasemin İncooğlu, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesiyim.

Birkaç noktaya tabii sevgili hocalar değindi, ben aynı şeyleri tekrar etmemek adına farklı bir şeyler söylemeye çalışacağım. Yalnız “Konumuzla çok alakalı değil.” dedik ama nefret söylemine geleceğim, çok kısaca bir geçmek istiyorum üstünden. Geçen hafta benim derlediğim bir yeni kitap çıktı, bir sürü akademisyen var, aktivist var “Nefret söylemi ve Nefret Suçları.” Toplumsal cinsiyet dediğimiz zaman nefret söylemi ve nefret suçlarını göz ardı etmek olanaksız, imkânsız ve yapılmaması gereken bir şey çünkü sırf kadın kimliği yüzünden kadına yapılan bir nefret söylemi var, nefret suçu var veya “LGBT” dediğimiz, lezbiyen, gey, biseksüel, travesti üyelerin uğradığı birtakım nefret söylemi ve medyanın onlara ürettiği... Yani bir haberleştirme süreci var bir de ayrıca medyanın ürettiği bir nefret söylemi var. Tabii “Nefret söylemi.” dediğiniz şey esasında nefret suçuna giden yolda çok önemli bir geçit sağlıyor. Dolayısıyla her türlü ırkçı, seksist, homofobik, zenofobik, İslamofobik... Yani bir insanı işte dinî inancı, bağlı olduğu etnik grup vesaire yüzünden sırf nefretli konuşma, hakaret etme, aşağılama, görmezden gelme... Çünkü “söylem” dediğimiz şey, medyanın söylemi biliyorsunuz ki dil içinde kurgulanan ve toplumsal menşeli, kökenli bir ideoloji. Dolayısıyla ünlü Van Dyk’ın dediği şey, çok önemlidir, hep söylenenler değil söylenmeyenler de bir o kadar önemlidir, medyada al almamak, ignore edilmesi, görmezden gelinmesi belli kesimlerin ki toplumsal cinsiyette tamamen zaten kavramda kafadan ne var? Bir eşitsizlik yatıyor temelde değil mi, kadın ve erkek arasında?

Neyse, ben birkaç saptama, ki hepimizin çok iyi bildiği, çok hızlıca, özellikle de toplumdaki en korumasız, en frajil, kırılgan grubun kadınlar olduğundan yola çıkarak, hani medyada ciddi anlamda bir yanlış ve eksik temsilden söz etmek mümkün kadının, çoğunlukla özne değil tüketim nesnesi olarak sunulduğu, keza reklamlarda... Özgürleştirici değil aksine ataerkil sistemin yeniden yeniden üretimi sağlayan sunumlar içerisinde gösterildiği, işte arka sayfalarda bedenleriyle, canlı bedenleriyle, üçüncü sayfalarda icabında ölü bedenleriyle... Ön yargılı, cinsiyetçi yaklaşımlar, şablon ifadeler çok sık kullanılmakta kadınlar için. İşte “fettan kadın” vesaire türü ve bu anlamda tabii nefret söylemini de burada yeniden müşahade etmek mümkün.

Erkek egemen medya diliyle ilgili sorunlar göze çarpıyor. Yaftalama, etiketleme yoluyla kadın gerçekten değersizleştiriliyor ve itibarsızlaştırılıyor. İdeolojik, dinî, sosyal, sınıfsal, ekonomik, kültürel, etnik temelli ayrımcılık yapılmakta. Farklı kadın temsilleri, işte boşanmış kadın, dul kadın, bekâr anne, azınlık mensubu kadın, bunlar yok sayılmakta, kadın esasında monotip, tek tipleştirilmekte. Tabii, bunlar medyada öz denetim dediğimiz, otokontrol mekanizmasının çalışmıyor olması, iyi şekilde, sağlıklı olarak çalışmıyor olması bunun bir neticesi. Hani etik kaygılar, etik ilkelerin çok fazla içselleştirilmediği, çoğu zaman rafa kaldırıldığını görüyoruz. Tabii, burada gazeteci koşulları da çok önemli ama o bölüme gelmeyeceğim.

Şimdi, bizim Türkiye’nin taraf olduğu iki tane önemli şey var. Bir tanesi sözleşme, Avrupa Sınırötesi TV Sözleşmesi, 92’de, bir de Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi 85 Sözleşmesi ve Türkiye’nin ne yazık ki buna uymadığını görüyoruz. Bu mesela bir öneri olabilir, bunun takibi.

Toplum içindeki farklılıkların temsiline yer veren yeni bir belki de medya planlanmasının gerçekleştirilmesi.

Yine, medyada bu eşit temsili sağlamak için kadınların karar verici mekanizmalarda yer almasının teşvik edilmesi fakat tabii bununla ilgili de sorunlar olabiliyor. O kadar erkek egemen bir toplum ki medya, sonuçta. Yani şu anda bir genel yayın yönetmeni yok ama bir dönem Akşam’da Sevgili Nurcan Akad vardı, şimdi Şule Talu Sabah’ta Genel Yayın Koordinatörü ama bir genel yayın

yönetmeni adı altında bir kadın gazeteci şu anda yok fakat olduğu zaman da kadınlar şöyle bir şey söylüyor: “Biz gazeteye girer girmez portmantoya kadın kimliğimizi de asıp içeri erkeksileşerek giriyoruz.” Yani bunu kendileri bana özellikle bir çalışma yapmışım, o zaman söylemişlerdi.

Yine, kadınların dinî, kültürel veya geleneksel yaşam tarzları, cinsel yönelimleri nedeniyle istihdam, artı medyada görünür kılınmaları çok önemli. Yani biz gördüğümüz zaman bir lezbiyen kadın hakkında bir haberi hep kötü şekilde görüyoruz ne yazık ki veya sosyal statüsüyle ilgili görüyoruz.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – “Travesti dehşeti” diye bir kavram var.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ YASEMİN İNCEOĞLU – Travesti dehşeti veyahut da işte, “Ters ilişki teklif etti, öldürdüm.” gibi o suçu haklılaştırıcı, meşrulaştırıcı bir boyuta taşıyan bir şey görüyoruz.

Medisteki bu Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu benzeri bir mekanizma neden medyada da olmasın mesela değil mi gruplarda, bu da çok önemli.

Yine izlemek, MEDİZ, Sevgili Hülya burada çok aktif çalışıyor, yirmi bir tane yanılmıyorsam kadın örgütü...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Olabildiğince...

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ YASEMİN İNCEOĞLU – Olabildiğince...

STK’lar tarafından tespiti, teşhiri... Ben Sosyal Değişim Derneğinde Danışma Kurulu üyesiyim, işte bizim zaten nefret söylemi suçları çalışmalarımız hep orada yapılıyor, kadına yönelik de... Şimdi, biz bir “Media Monitoring Center” denilen Medya İzleme Merkezi kurduk, platform. Bu ay sonu şey çıkacak. Biz de kadınlara yönelik şiddeti... Çünkü mesela başörtülü kadınlar onlara karşı da çok ciddi bir, laik kesimin... Yani bu algıda farklılaşma, başı açığın başı kapalıya bakışı, kapalıının açığa bakışı, Türk’ün Kürt’e bakışı, Kürt’ün Türk’e bakışı hep sorun. Siz nereden bakıyorsunuz ve ne şekilde bakıyorsunuz. Tabii, medya dediğiniz şey, madem insan haklarından, barıştan, demokrasiden yana o zaman buna öyle bir şey, farklı bir öteki olarak bakma ve “Sen bana benzemiyorsun, ben seninle aynı toplumda yaşamak istemiyorum.” gibi bir özgürlüğümüz, lüksümüz yok. Hep bir arada mademki yaşayacağız, bunlara dikkat etmemiz gerekiyor.

Yeniden çok kısa, süremi aşmayayım, kamuoyunda, ki Sevgili Hülya yine söyledi, yani “kullanıcı” dedi, ben onu daha bir geniş, kamuoyunda toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık konusunda belki de farkındalık kampanyalarının başlatılması, yaygınlaştırılması ama tabii ki bunlara erkeklerin de katılması yani burada biz toplumsal cinsiyeti... Bakın, 2 tane erkek var, keşke daha çok olsaydı.

YENİYÜZYIL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ İZZET BOZKURT - Hoca olarak gelen herhâlde bir tek ben varım.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ YASEMİN İNCEOĞLU – Evet, konuşmacı olarak.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Bu aşamada öyle olması gerekiyordu.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ YASEMİN İNCEOĞLU – Hayır, hayır ben espri olarak söyledim.

İlköğretimden itibaren, hep mesela “Toplumsal cinsiyet dersleri.” diyoruz üniversitelerde, iletişim fakültelerinde, diğer fakültelerde ama bunun ilköğretimden itibaren, tüm eğitim kurumlarında belki verilmesi. Yine kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanan hizmet içi programlarına yine toplumsal cinsiyet konu başlığının eklenmesi. Ben okur temsilciliğini, kimi diyor ki: “Cıvalı imaj devrinin ürünleri.” ama iyi yapılırsa faydalı olacağını önemsiyorum, okur temsilciliği, ombudsmanlık, bunlar hep öz denetim mekanizmasında... Gerçi eşik bekçileri, hangi haberleri koyuyor, hangisini koymuyor, çok bilemiyoruz ancak gördüklerimizi görüyoruz ama bu kurumun etkinleştirilmesi önemli.

Tabii, yine İnternet’i de herhâlde sevgili yeni medya çalışan arkadaşlar değinecektir. Ben 2007’deki bu İnternet Yasası’na 5651 sayılı, orada ciddi anlamda gerçekten bu ayrımcılık, yani katalog suçlar filan var ama ayrımcılık, yine nefret söylemi, nefret suçları diyeceğim çünkü bu, toplumdaki her bireyi tehdit eden bir şey. Bununla ilgili yasal düzenlemede kadına yönelik ayrımcılık, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini şey yapan hiçbir şey yok. Yani bunun yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Onun dışında şimdilik kontenjanımı doldurdum, dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Timisi, buyurun sözü size bırakıyoruz.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Ben de İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, eski Ankara Üniversitesi diyeyim, son yıllarda da İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesiyim ve aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezinin Yönetim Kurulundayım ve çok uzun, işte 90'lı yıllardan ya da işte akademiye başladığım yıllardan bu yana da toplumsal cinsiyet meseleleriyle çok yakından çalışıyorum. KSGM kurulduğu süre zarfında da işte HNDP projeleri ile ve Hülya Hanım da söyledi Uçan Süpürge, Bağımsız İletişim Ağı vesaire, herhâlde bu alandaki aşağı yukarı bütün çalışmaları da az çok takip ettik hep birlikte ve içinde yer aldık.

Buradaki söylenenler aslında Türkiye'de toplumsal cinsiyete ilişkin birikimi bir ölçüde de özetledi. Hayli yol aldık, özellikle CEDAW'la birlikte toplumsal cinsiyetin bir kamu politikası olması yönünde önemli adımlar atıldı ama hâlâ çok eksik. Yani CEDAW, işte 83'te imzalandı, Türkiye'de takibi yapılıyor hem devlet tarafından hem sivil toplum kuruluşları tarafından takibi yapılıyor ama CEDAW'ın kimi maddelerini biz hâlâ yerine getiremedik, burada da bahsedildi, hocalarım söylediler. Bu çok önemli bir şey, CEDAW'ın takip edilmesi ve onun Türkiye prosedürüne uyarlanması şu anlamda çok önemli: Toplumsal cinsiyetin bir kamu politikası olarak bütün politika yapım sürecine, ne diyelim, sızması, sızdırılması anlamında çok önemli. Yani biz burada özel olarak medya akademisyenleri olarak konuşuyoruz ama bu medyayı da aşan -gene vurgulandı- çok ciddi bir sorun, çok toplumsal bir sorun. Dolayısıyla bunun kamu politikasının her alanında sadece medya değil, işte aklımıza gelebilecek her alanda toplumsal cinsiyete duyarlı politika yapım süreçlerinin inşa edilmesi çok önemli. Dolayısıyla bu platformun çalışmalarını da çok önemişiyorum ve teşekkür ediyorum buraya davet ettiğiniz için, çok yararlı olacağını da düşünüyorum.

Çok fazla sorunlara elbette değinildi ve çözüm önerileri de çok somut olarak da bildirildi. Birkaç şeyin üzerinde durmak istiyorum, ben de çok uzun zamandır yapıyorum ama son altı aydır da çok yoğun olarak bir Avrupa Birliği çalışması çerçevesinde, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kadın sivil toplum kuruluşlarıyla eğitimler yapıyorum. İşte, geçen hafta Elâzığ ve Malatya'da bir eğitim yaptık. Bu eğitimlere toplumun çok farklı kesimlerinden kadınlar ve erkekler de dâhil oluyor ve eğitimimiz özel olarak medya konusunda değil, ana akımlaştırma, toplumsal cinsiyet duyarlılığının yaygınlaştırılması fakat dönüp dolaşıp sorun medya alanına geliyor ve medyada toplumsal cinsiyet eşitliği nasıl sağlanabilir noktasına geliyor. Bunun somut örnekleri de özellikle son bir yıldır, belki daha da öncesi var ama son yıllarda artan oranda şiddetin, kadına yönelik şiddetin, öldürmelerin medyadaki temsili çok sorunsallaştırılıyor. Elbette hepimiz sorunsallaştırıyoruz ama ben bire bir bu eğitimlerden de -kendi öğrencilerimden de tabii ki deneyimim var ama- ortaya çıkan şey, medya dilinin, söyleminin özellikle kadınlar tarafından tam bir tehdit olarak algılandığı, yani alımlamanın kendisi üzerinde çok fazla durmuyoruz ama bu çok önemli. Yani biz hani akademisyenler temsil, dil, söylem, bunun hani doğal olmadığı, nötr olmadığı, bir hegemonik inşa olduğu vesaire konusunda çok önemli birikimlerimiz var, bunu çok teorik olarak da dillendiriyoruz elbette fakat gerçekten, özellikle, işte böyle çok somut gerçeklik içerisinde medyanın ne kadar etkili olduğunu... Biz etkisinin de görel olduğunu hep söyleriz ve bunun hani koşullarla ilişkili olduğunu söyleriz ama demek ki Türkiye'deki koşullar da medyanın etkisini çok güçlendirici bir biçimde paralel ilerliyor, ben böyle bir sonuç çıkardım buradan.

Dolayısıyla, dilin kendisi, özellikle şiddet haberlerinin kendisi, sadece haber değil biraz sonra belki daha uzun konuşma fırsatı da bulabiliriz ya da daha sonra, hani genel olarak temsilin, özel olarak da bu televizyon dilinin kendisinin çok tehditvari bir dil olduğu konusunda ben çok ikna oldum, özellikle kadınların hatta boşanma noktasındaki kadınların çok somut yaşadıkları tecrübelerden. Yani şöyle düşünüyorlar: Bu medyanın söylemi, medyadaki şiddet haberleri bize "Siz de boşanırsanız ya da boşanmaya teşebbüs ederseniz başınıza bu gelir." bunu üretiyor. Tabii, medyanın iki yüzü, yani bunu haber yapmak elbette, açığa çıkarmak, hani görünmeyi göstermek, kayıt altına almak, veri oluşturmak, bunlar tabii ki çok önemli ama bunların nasıl verildiği de çok önemli. Demek ki bunlar görünür kılınırken bir taraftan da bu görünürülüğün dili aynı zamanda geriye dönüyor ve kadınları vuruyor aslında ve bir tehdit oluşturuyor. Yani işte televizyonda böyle söylüyor ya da haberler böyle söylüyor. Dolayısıyla bu çok önemli, yani bunu şuraya bağlayacağım: Somut önerilerde de eğitimler, kadınlarla çalıştaylar önerildi. Bu gerçekten önemli, yani medya okuryazarlığının, bu dilin kendisinin deşifre edilmesi, açığa çıkarılması bu sadece akademik düzeyde... Bu çok önemli tabii, akademik çalışmaları da yapalım ama bunu özellikle medya okuru olan insanlarla, medyaya maruz kalan, takip eden, birebir hani birey insanlarla yapmamız çeşitli aşamalarda ve gruplarda... Yani bunun somut hedefi elbette kadınlar ama daha da çok erkekler, gruplar ve eğitim başlığı altında ve yani kamu diyelim -ne diyeceğimi şimdi şey yapamadım, kadınlar desem erkekler, çok kategorileştirmek de istemiyorum ama-genel kamunun medyaya ilişkin algısı böyle. Dolayısıyla bu dili bu eleştirel biçimde gözden geçirecek bir pratiğe ihtiyacımız olduğu açık, her ne kadar bu devam ediyor olsa bile yıllardır, bu çok açık. Bu genel, kamuyla ilgili kısmı.

Yine, özel olarak işte hepimiz öğrencilerle muhabız üniversitelerde, Türkiye'nin toplumsal yaşamına, işte eğitim sistemine, işte genel hedeflerine vesaire uygun bir biçimde bir dönüşüm yaşandı. Özellikle 90'lı yıllardan itibaren bu radikal bir biçimde yaşandı ve üniversite gençliği de maalesef, hani biz her ne kadar bunun üzerinde duruyor olsak bile bu konularda son derece bilgisiz, duyarısız, toplumsal alanla paralel bir biçimde, yani özel olarak gelecekte medya profesyoneli olacak iletişim fakültesi öğrencileriyle eğitimlerin kendisi çok önemli. Biz derslerde yapıyoruz ama bunlara çok önem vermek gerekiyor. Öğrencilerimizin son yıllarda giderek, mesela tacizin bir suç olduğu konusunda şüpheleri var. Yani hani neredeyse işte bu dizilerden... Ben içeriğin kendisini bu düzeyde sorunsallaştırmıyorum ama gördüğüm kadıyla hani "normalleştirme" dediğimiz şey, yani şiddet konusunda da normalleştirme, nefretin normalleştirilmesi, aşağılamanın normalleştirilmesi. Yani hem televizyon hem işte yazılı basın, İnternet daha da artan oranda normalleşiyor, yani bu, artık sıradanlaşıyor gerçekten, hani teorik olarak biz bunu biliyoruz sıradanlaşıyor ve çok önemsemiyoruz bu kavramın kendisini ama gerçekten normalleşti yani şiddetin kendisi, kadına yönelik şiddetin kendisi, cinsel şiddet ve tacizin kendisi giderek artan oranda normalleşti. Algılamının kendisi böyle. Yani ben çok somut, işte sınavlardan vesaire hani çeşitli örnekler var belki başka türlü konuşabiliriz ama tacizin, yani "Ne olacak olabilir, suç değil." diyebildiklerini görebiliyorum. Dolayısıyla böyle eğitim kurumlarımıza, iletişim fakülteleri öğrencilerine oradan genel kamuya uzanan böyle sıradanlaşma, önemsizleştirme gibi bir değer erozyonu söz konusu. Buradaki somut önerilerden yola çıkarak bunların üzerine gitmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yani bu, işte medya profesyonelleri, gazetecilik öğrencileri, sivil toplum kuruluşları, genel kamu, bunlarla yapılacak birebir eğitimlerin, çalışmaların medya okuryazarlığı, duyarlılığı, kamu politikası olarak toplumsal cinsiyet duyarlılığının yaygınlaştırılması konusunda öneminin altını çizmek istiyorum.

Diğer taraftan, temsil konusundan söz edildi, ben de birazcık bahsettim. Medya temsillerinin giderek "İmha ediliyor." deniyordu, 70'lerde, "İmha ediyor." kavramımız vardı. Gerçekten imha ediyor ya da şimdi temsil etmiyor deniliyor. Temsil ediyor aslında medya hani kadın çalışmalarda 3'e bir vesaire, deniliyordu. Aslında şimdi televizyonda çok sayıda kadın var, yani kadın sayısı erkeklerden çok daha fazla.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Genç ve güzel, orada da yaş ayrımcılığı var.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Yaş ayrımcılığı evet, gerçekten öyle.

BAŞKAN – Estetik diye bir şey var canım.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Önemli bir şey bu yaş ayrımcılığı, özellikle şimdi bizim kamu politikamız bu yöne doğru da evriliyor yani, Türkiye'nin hani gelecekte yaşlı bir toplum olacağı yönünde vurgular var. Dolayısıyla bu gençlik, güzellik, dinamik olmak sadece hani estetik bir var olma meselesinin ötesinde aslında istihdamla da biliyoruz çok yakından ilgili, toplumda var olmayla da çok yakından ilgili ancak gençseniz varsınız. Yani erkekler için bu kadar... Tabii, orada da var ama özel olarak kadınlarla ilgili hem hani kadın birey açısından hem de bir istihdam politikası olarak da bu çok önemli. Dolayısıyla, hani, bunları elbette birlikte düşünmek gerekiyor. Dolayısıyla yani hepimizin dikkatini çeken şey, bu temsillerin aslında, yine vurgulandı. Kadın lehine bir atmosfer ya da politik duruş yaratmadığı yani özgür, kendi başına bir birey olabilen kadın temsili yok denecek kadar az. Yani, burada çok ciddi bir muhafazakârlaşma var yani medya içeriğinde çok ciddi bir muhafazakârlaşma var yani kadınlar ve erkekler üzerinden hareket eden, tabi kılma...

BAŞKAN – Nasıl? Tanımlar mısınız?

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Yani kadını, toplumsallığın kendisine yani gelenek, görenek, âdet, evlilik ve erkeğe tabi kılma bir ideoloji biçiminde işliyor yani nihai olarak hani, belli bir dönemde kamusal alanda yer alan kadın da işte, biliyoruz, sonunda dil geliyor, kapatıyor, medyanın dili de kapanıyor ve işte tabi kılıyor, erkeğe, diyelim ki tabi kılıyor. Dolayısıyla buradaki muhafazakârlaşmadan kastım böyle bir şey. Dilin kapanması, kendi içine dönmesi, böyle bir muhafazakârlaşma. Bunun toplumsal kaynakları, kökenleri de elbette var, paralel gidiyor ama bunun da özellikle araştırmalarla –Hülya Hoca da vurguladı- akademik araştırmaların, özellikle içerik araştırmalarının, hani bu konudaki desteklerle açığa çıkarılması, deşifre edilmesi oldukça önemli. Başka bir mesele de, sadece toplumsal cinsiyet değil de, 90'lardan itibaren benim gözlemim, medya alanındaki dönüşümün yarattığı, belki piyasa koşullarının, hani, reytingin yarattığı –bunların hepsi, tabii, birbiriyle çok ilişkili- yani tür, yani medya türünde bir daralmanın olduğu. Yani, son yıllarda çok giderek artan oranda, işte, televizyon örneğinden yola çıkacaksak, diziler çok egemen. Onun dışında, dizilerin dışında yani türsel bir kapanma var. Dolayısıyla bu türsel kapanma, hani,

senaristleri, içerik üreticilerini, yönetmenleri belki çok... Yani, bunun açılması bir medya politikası olarak belki, hani, bizim değil ama genel olarak böyle bir şeyin... Bu vurgu bence önemli.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Çok kadın çalışıyor sadece medya sektöründe.

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Çok kadın, işte ona geleceğim. Yani, tür kapanıyor yani daralıyor ve geliyor kadına...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER - Aynı zamanda istihdam...

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Evet, çok kadın çalışıyor ama, yani tür, yani diziler tabii ki, yani şeyler, yani yarışma yok, müzik yok, işte, tartışma yok. Yani, işte, ben hep bunları, bu şeylerden de, kadınların bana verdiği enformasyondan da notları aldım. Eskiden, işte, müzik programları vardı, tartışma, bilgi yarışmaları, sitcom'lar vesaire vardı, şimdi de hani, çok marjinal var. Ama, giderek yerli dizilere kapandı medyanın kendisi. Burada da gelip tematik olarak da bir kısırlık var. Tema açısından da, dönüp dolaşıp, gelip, temalar da işte, kadın, özel alan, kadın meselesi üzerinden dönüp dolaşıyor. Dolayısıyla burada bir açılım olması şart yani başka türlü dizi yapılamaz mı? Yapılıyor, işte, bir sürü de örneği var. Yani, bunların teşvik edilmesi, belki bağımsız yapımların teşvik edilmesiyle de ilişkili olabilir.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER - Çok farklı bir alan diziler, çok farklı duygular da vermekte bize ama ayrıca, isterseniz tartışılır.

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Tabii, tabii, konuşuruz ama, yani ön plana çıkan şeyler bunlar. Dolayısıyla benim önerilerim, aslında, hani çok da uzatmak istemiyorum, bir, kamusal eğitime ilişkin, daha önce yapılanlar var ve bunun üzerine yeniden hani, başka türlü inşa edilebilecek, sivil toplumla, kadınlarla, erkeklerle, öğrencilerle, medya profesyonelleriyle, geleceğin profesyonelleriyle vesaire. Bunlar önemli, toplumsal cinsiyet duyarlılığı açısından. “Paylaşım toplantıları” dediniz galiba. Bu çok önemli bir şey yani paylaşım toplantıları.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Aynen... Kurumlar arası...

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Kurumlar arası... Bunların her düzeyde yapılması önemli. Araştırmaya değindim yani üniversite, üniversiteler arası iş birliği vesaire. İşte, hani içerik, içeriğin deşifre edilmesi, nefret söylemi, alternatif üretim, bunların hepsi söylendi.

Bu medya okuryazarlığı meselesi konusunda –çok önemli- özel olarak bu toplumsal cinsiyetin yani medya okuryazarlığı, RTÜK, bunun üzerinde çok durdu, çok da iyi planlamalar yapıyor Millî Eğitim Bakanlığıyla vesaire, çok iyi işler yapılıyor. Ama, belki, hani, yeniden bir bakılmalı bu toplumsal cinsiyet meselesi üzerinden bu medya okuryazarlığı ne kadar, nasıl veriliyor? Bunların materyallerinin hazırlanması nasıl gerçekleşiyor? Mesela, Hocam şunu söyleyeyim: Geçen, bir dönem önceki bakanımızın şiddet konusundaki toplantısı vardı ve Bakanlık çok güzel eğitim materyalleri hazırlamış o toplantıya biz de katılmıştık, Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı. Selma Aliye Kavaf döneminde...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Eski zaman...

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Çok güzel eğitim materyalleri hazırlanmıştı fakat, orada, işte, gene hepimiz, akademisyenler yani “Bunlar, üniversitelerle, kadın çalışmaları merkezleriyle nasıl ilişkilendirildi, vesaire.” bu konularda, anlaşılan hani, istenmeyen belki de, gözden kaçan bir boşluk var. Hani, oralarda biraz iş birliği önemli, şart.

Buyurun.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Tam da bu noktada, özür diliyorum...

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Rica ederim.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Önemli bir eksikliğin altını çizmek istiyorum. Elbette bu çok önemli. Adını ne koyarsanız koyun, ben kendi adıma ve tamamen kuramsal olarak “medya okuryazarlığı” kavramını reddediyorum, o ayrı bir şey.

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – O başka...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Dar, şu anlamda yani herkes medya okuryazardır. Kim kime okuma yazma öğretecek? O ayrı bir şey ama –bu benim şahsi görüşüm- şuna gelmek istiyorum.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – “Medya eğitimi” diyebilirsiniz.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Medya eleştirisi, medya eğitimi, gayet tabii, önemli değil, kavramları tartışmayalım. Biz akademisyeniz, ayrıca tartışırız ayrı mevzu. Şuna gelmek istiyorum, bence önemli olan o: “Bilimsel veriye dayanmayan hiçbir karar alınmamalı.” gibi yani biraz da sert oldu, bunu yumuşatarak söyleriz ama “mutlaka yararlanılmalı” diye. Türkiye’de –siz de değindiniz- izleyici sosyolojisi dediğimiz alanda, “İzleyici” demekte de zorlanıyoruz, Fransızca’da biz “sociologie de public” diye kullanıyoruz bunu, her tür okur, izleyici vesaire ya da medya kullanıcısı sosyolojisi alanında yapılan çalışmalar çok kısıtlı, “yok” demiyorum, çok kısıtlı. Değerli arkadaşlarımız yapıyorlar, ben de yapıyorum, bayağı, on sekiz senedir falan bu alanda yapıyorum. Bu alanda, elde edilen verilerde görece az, tamamıyla basmakalıp yargılardan hareket ediliyor. “Gecekondu kadını bunu sever.”

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Evet, evet... Çok katılıyorum.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Neden onu sever? Bakın, çok çarpıcı bir örnek vereceğim, bilhassa veriyorum. Yaptığım önemli bir çalışmada, bayağı etnografik çalışmada, Kurtlar Vadisi dizisinin oğlan çocukları için ne kadar yararlı olduğunu buldum ben. Tasvip ediyor muyum? Hayır. Ne konularda yararlı? Şu, şu, şu... Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı. O çocukların ona ihtiyaçları var. Bu ihtiyaçları göze alan alternatif yapımlar özendirilmeli, evet.

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Tabii, tabii...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Yani, dolayısıyla, bütün bu materyalleri hazırlamak harika bir şey, bunun bir sosyal politika olması harika bir şey ama hazırlarken, “Erkekler maç sever nasıl olsa, kadınlar da vıcık vıcık melodram sever nasıl olsa”dan hareket edilemez, gerçek payı olsa bile edilemez. Gidip, çok daha ayrı... Kürt kadınlar ne sever? Okuma yazma hiç bilmeyen bir kadın televizyonda neyi, nasıl algılıyor? Bunları biz ayrıntılı olarak bilmedikçe, deyim yerindeyse, hani, daha çok, “Boşa gidiyor.” demiyorum ama zaman harcanıyor.

Teşekkür ederim.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Nilüfer Hoca, müsaade eder misiniz?

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Buyurun.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Medya okuryazarlığı için bir şey söylemek istiyorum. Şimdi, biliyorsunuz medya okuryazarlığı ilk kez -2007’ ydi yanılmıyorsam- beş tane pilot okulda başladı Türkiye’de. Hatta Türkiye’de ilk uluslararası konferansı, Sevgili Nurçay Türkoğlu, ben ve Melda Cinman Şimşek -adını da koyduk- Marmara Üniversitesinde yapmıştık. Medya okuryazarlığı -Hülya haksız değil- yani belki “Medyayı Okumak”, Sevgili Ayşe İnal’ın kitabına da atıfta bulunayım, hani, medyayı nasıl okuruz? Çünkü, sonuçta, orada basit iletiler, deyiş içerisinde ideolojik kalıplar, dünya görüşü var ve hani, işte, dezenformasyon, misenformasyon, değil mi? Arka planını sorgulayan, eleştirel yurttaşlar, bilinçli yurttaşlar yaratan bir okur kitlesi. Ancak, ben şunu söylemeden geçemeyeceğim: Türkiye’deki uygulama, RTÜK ve MEB, Millî Eğitim Bakanlığı ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun ortak girişimiyle –biliyorsunuz- başladı. O dönemde ilk -şimdiki son durumunu bilmiyorum fakat- kitap... Bir de tabii, bana çok ters düşen ve herkese ters düşeceğini düşündüğüm, sosyal bilgiler öğretmenleri veriyor bu dersi liselerde.

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Evet, onun altını çizmek önemli.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Bunun altını, gerçekten, çizmek lazım.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Formasyon almış iletişim fakültesi mezunu öğrencileri varken...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Ki, Türkiye’de 55-60 tane iletişim fakültesi varken ve bu çocuklar buradan mezun... Fakat, şu anda, çok sevindirici bir şey, mesela Anadolu’ dan öğrenciler arıyor:

“Hocam, bize şöyle bir imkân tanındı. Sözleşmeli, ders ücretli olarak biz bu dersleri verebiliyoruz.” Ki, o da tartışmalı. Her iletişim fakültesinden mezun insana, “Gel, hadi medya okuryazarlığı dersi ver...” Mesela, bana pat diye, “Hadi, medya okuryazarlığı dersi ver.” deseler, ben “bir dakika” derim, iki üç ay çalışırım. Yani, sosyal bilgiler öğretmenlerine biz gittik, sorduk. Bayağı bir çalıştık. İşte, nedir bu? “Gerçeği, realiteyi sanaldan ayırmaktır.” Tek bildikleri şey bu. “Asparagas nedir?” diyoruz, bilmiyor. “Dezenformasyon, manipülasyon ne?” Fakat, bu hocalar bir hafta eğitim almışlar, bir hafta eğitim sonucu medya okuryazarlığı dersi veriyorlar. Demek ki bu iş yani şimdi ne adı, şeyi de bilmiyorum ama pek de bir gelişme kaydetmemiş. Bunun altını çizmek lazım. Yani, “Böyle bir dersi vermemiz gerekiyor, Avrupa Birliğine girmemiz için, bu kıstasa ulaşalım.” diye, hani göstermelik bir şeyler olması, gerçekten değil, bunun içinin doldurulması ve hakkıyla verilmesi lazım olduğunu düşünüyorum.

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Millî Eğitim Bakanlığının cinsiyetçilik içeriklerini de ona göre...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Bir de egemen devlet ideolojisi üzerinden değil, bunun daha farklı yapılması lazım olduğunu düşünüyorum ben yani RTÜK sonuçta, özel radyo televizyon yayınlarını denetleyen kuruluş. Yani, bunu Amerika’da FCC (Federal Communications Commission) yapmıyor, Fransa’da Conseil supérieur de l’audiovisuel böyle bir şeye karışmıyor. “Neden biz de bunu, RTÜK ve MEB dışında yok mu medya okuryazarlığı dersi ni organize edebilecek başka bir yapılandırma?” diyorum. Pardon, ben araya girdim ama bu, her yerde benim tekrarladığım bir şey olduğu için...

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Yok, rica ederim yani çok önemli katkılar bunlar. Yani, bu yapılırken, RTÜK bunu yaparken mesela akıllı işaretler konusunda, üniversitelerle iş birliği yapıldı. Ben de onun ilk bir yani o şeylerin hazırlanmasında komisyonda yer almıştım o dönem. Üniversitelerle çok güzel iş birliği yapıldı fakat tabii çok sorunlu yani içeriğin kategorize edilmesi. Yani, orada da mesela, yönerge hazırlanırken hani, birine nefret gibi gelen, birine normal gelebiliyor, birine cinsiyetçi gelen, diğerine... Yani, nerede durduğumuzla çok ilişkili. Dolayısıyla böyle hani bir, işte, baştan beri, yukarıdan aşağıya şey yapmakta zor yani oralarda. Ama, yani, ben de bunu söylemek istiyorum. Yani, bu medya okuryazarlığı, adı ne olursa olsun, yani ben de bunu eleştiriyorum ve aslında bizim “eleştirel teori” dediğimiz -neyse yani- yani bu bir tür “Good Governance” yani şey gibi görüyorum ben bunu. Özellikle neoliberalizm tartışması ve yani iyi yönetim olarak görüyorum ama bunu yapmakda kötü bir şey mi? Hayır, son derece de faydalı, iyi bir şey ama hani bu söylenenlere de çok katılıyorum.

Son olarak -uzatmadan, hani söylenebilecekler belki daha sonra da yeniden tartışırız- bu şey konusunda yani medya içeriğinin nasıl yani bu stratejinin nasıl düzenleneceği, “denetleme” demeyeyim ama düzenleme konusunda -biliyorsunuz- özellikle bu CEDAW’ dan sonra ve Avrupa Birliği süreciyle birlikte yani içeriğin, düzenleyici kuruluşlar konusunda bir tartışma var, hem çocuklar için hem işte toplumsal cinsiyet vesaire için yani devlet ve sivil toplum arasında nerede duracağımız çok önemli. Yani, biz, işte “RTÜK” diyoruz, RTÜK devletin bir regülasyonu. Devlet tarafından düzenleme. Özdenetim, medyanın kendi iç düzenlemesi. Bunu, medya kendi iç düzenlemesini, denetlemesini yapıyor, RTÜK genel bir düzenleme yapıyor ama Türkiye’ de ve ihtiyaç olan -Avrupa’ da da yani sadece Türkiye değil, pek çok yerde böyle- bir ortak denetim eksikliği, ortak “denetim” demeyelim de buna, “corregulation” dedikleri, “ortak düzenleme” diyorlar buna. Yani, bu, bizim, devletin, ne tam da işte, sivil toplumun ya da özdenetim mekanizmasının ama üçünün bir arada, mevcut olduğu ve mümkün olduğunca da siyasal otoritenin denetiminden muaf bir biçimde, bağımsız bir biçimde ve tabii ki yani ticari denetimden de bağımsız bir biçimde bir özgür platform oluşturarak -sizin öneriniz de öyle bir şey- yani bir ortak düzenleme mekanizması bu alanda ki, işte, stratejiyi, politikayı diyelim ki ve eğer -bilemiyorum, mümkünse, hani, “Codes of Conduct” lar...

(GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Etik kuralları...

(İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Etik kuralları... Bunların saptanmasında mutlaka böyle bir karşılıklılığın olması çok önemli. Yani, işte, tam da “toplumsal cinsiyete duyarlı kamu politikası” dediğimiz yani “ana akımlaştırma” dediğimiz şey tam da böyle bir noktada. Yani, bundan sonraki politikaların belki bunun çerçevesinde tartışılması önemli olabilir. Böyle söyleyerek bitirmiş olayım ben de.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Pozitif ayrımcılık yapıyoruz, o yüzden, Mutlu Bınark’a da söz verip sonra da Komisyonumuza tek davet edilen Can Bilgili’yle bitireceğiz inşallah.

(BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ) PROF. DR. MUTLU BİNARK – Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alt Komisyonuna davet edildiğim için, nezdinizde, Komisyonun tüm üyelerine teşekkür ederim.

Bence, toplumsal cinsiyet eşitliğini sadece medya üzerinde tartışmamız değil, bütün -Nilüfer'in de ifade ettiği gibi- içselleştirilmesi gerekiyor. Bu, makropolitik bir söylemdi. Bütün siyasi iradenin toplumsal cinsiyet eşitliğine söylemde değil, uygulamada da bunu içselleştirmesi, özgülemesi gerekiyor. Dolayısıyla medya düzeyinde bunu tartışmak değil, bence makropolitik düzlemde buna bakarak sorunlara çözüm üretmemiz gerekli.

Ben de Ankara Üniversitesi kökenliyim ve Ankara Üniversitesi kadın çalışmalarında toplumsal cinsiyet çalışmaya başladım. Yüksek lisans tezim, kadın izler kitlenin, bugünkü “pembe dizi” diye Türkçeleştirdiğimiz “soap opera”ları izleme pratikleri üzerineydi. Dolayısıyla alımlama pratikleri üzerinde çalışmaya başlayarak geldim. Ki, burada Hülya Hoca'nın söylediği saptama çok önemli. Benim yüksek lisans, şu anda profesör düzeyinde Başkent Üniversitesinde çalışıyorum ama yüksek lisans tezimi 92’de tamamladım. Hani, şöyle saysam, yirmi tane alımlama tezi çıkmamıştır akademide. Dolayısıyla alımlama çalışmaları çok önemli. Kadın izleyiciler, sadece kadın değil, erkek izleyiciler de ne alımlamakta, dünyayı, medya dünyasını nasıl anlamlandırmakta?

Bu konuya gelmeden önce, medyaya üç eksenle bakabileceğimizi ben düşünüyorum: Endüstri, metin ve alımlayıcı. Endüstri konusunda, her şeyden önce, kadın erkek çalışan, erkek egemen bir cinsiyet rejimi içerisinde çalışmakta ve cinsiyetçi dili, ne yazık ki çalışma koşullarından dolayı da yeniden ve yeniden üretmek zorunda kalmakta. Bu konuda bütün medya metinlerinin dilinden sızan bu, ben “cinsiyet rejimi” diyorum çünkü sadece “erkek egemen” dediğin, hani, heteroseksist cinsiyet rejimi de üretilmekte. Dolayısıyla, bu heteroseksist, belli bir mezhep ayrımcılığını, ırkçılığı ve belli etnik kökenlere yönelik de nefreti üreten bu bütün savaş dili veya öteki dilinin aşılması için sadece muhabirler düzeyinde değil, belki de hani, medyada daha yüksek, orta ve orta üst düzey yöneticilerle bu konuda çalışacak bağımsız bir özdenetim mekanizması, bir platformun oluşması gerekli ama medya metinlerine doğru kayarsak, bence kadın odaklı üretim mekanizmalarının desteklenmesi gerekiyor. Bu benim çözüm önerilerim arasında yer alıyor. Kadın odaklı üretim nasıl olabilir? Yani, bu konuda yarışmalar teşvik edilebilir, senaristler, kadın senaristler ya da erkek de olabilir, fark etmiyor, kadın odaklı üretim yapmaya yönelik teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi gerekiyor. Burada nasıl insan odaklı habercilik yapıyorsak, kadın odaklı yani erkek egemen, heteroseksist cinsiyet rejimini kırmaya yönelik üretimleri teşvik edecek mekanizmaların geliştirilmesi gerekiyor. Bunlara da yayınlarda yer ayrılması zorunluluğu getirilmeli. Ben, mesela, şu anda RTÜK’le ilgili tartışma yaptık ama RTÜK’ün madde (v)’sinin kullanılmadığını biliyorum ve madde (v) nefret söylemi. RTÜK’e bu konuda hiç şikâyet yapılmıyor. Dolayısıyla ben, hani, medya metinlerinde “Bu cinsiyetçidir.” diye etiketlenmenin değil, zaten var olan mekanizmalar hakkıyla, layıkıyla, olduğu gibi kullanılmıyor. Bunun için, ekstra bir şey değil, var olan mekanizmaların kullanılmamasından dolayı bunları aktif hâle getirelim diyorum. Kadın odaklı üretim bence çok önemli.

Buradan, metin konusuna geçeceğim çünkü “üretim” dediğimiz, metin yani üreticilerin, mesela eğitimlerle, mesela kadın odaklı üretim nasıl olabilir? Cinsiyet eşitliğini sağlayan, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayan üretimler için eğitimler verilebilir ve bu üretimlerin somutlaşması sağlanabilir, hem dizi bağlamında hem yarışma olabilir bunlar, haber programları olabilir yani bunları medya metinlerindeki klon kopyalaşma sorunu da böylece aşılabılır.

Metne gelecek olursam da, ben burada mesela kadın karakterlerin, farklı kadın kimliklerinin, pasif olmaktan ve görünmemekten kurtarılacak, bu kadın odaklı üretim metinlerinde görünür kılınabilmesi yani içerik, bu teşvikler böyle düzenlenebilir. Mesela emekçi kadın tipi, yalnız anne kadın, genç kızlar yani çalışan ve çalışmayan genç kızlar, ev kadınları da doğru, hak ettiği gibi görülmüyor dizilerde veya her türlü haber programında, boşanmış kadınlar, yaşlı kadınlar, emekli kadınlar. Bunların her birinin güçlendirilerek yaşama katılacak medya metinleri üretiminin teşvik edilmesini düşünüyorum ve her kerte de yapılabilir bunlar. Dolayısıyla medya metinlerinin üretimini teşvik etmek için tekrar endüstriye dönmek ve endüstride bunları üretecekler teşvik mekanizmasının geliştirilebileceğini ben düşünüyorum, yayın saatleri de ayrılarak.

Alımlayıcıya geldiğim zaman, alımlayıcıda medya okuryazarlığı kavramına yönelik tartışmalar var. Biz onun için, Ankara Üniversitesinden Sevgili Arkadaşım Profesör Doktor Mine Gencel Bek’le 2007 yılından beri biz de medya okuryazarlığı çalışıyoruz. Herkes biliyor, biz buna “Eleştirel medya okuryazarlığı” diyoruz çünkü medya okuryazarlığını okuyarak, “Evet, ne kadar da kötü. Evet, kadınlar boşanıyor. Bütün bu dizilerdeki boşanmış kadınları ya da göğüs dekoltesi var, kaldırmalı.” diyorsak bu medya okuryazarlığı değildir. Bence, burada dönerek, “Evet, kadın şiddete uğruyor. Başvuracağı mekanizmalar ve kurumlar nelerdir? Niçin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bu konuda kampanyalar yapmıyor?” gibi sorular soruyorsa izleyici medya okuryazarlığı gerçekleşiyordur. Literatürde bunun adı da eleştirel medya okuryazarlığı, eleştirel pedagojiden besleniyor. Bu nedenle ben, medya okuryazarlığını veya

eleştirel medya okuryazarlığını –kavram tartışması yapmayacağım burada çünkü biz kavramın adını “eleştirel medya okuryazarlığı” olarak koyduk Sevgili Mine Gencel Bek’le- önemişiyorum ve medya okuryazarlığı eğitiminin yetişkin eğitiminden beslenmesi gerektiğini düşünüyorum, kadınlara ve erkeklere verilecekse. Medya okuryazarlığı bir bilişsel becerinin kazandırılması ama bunun bir evresi stratejik beceriye gider yani medya metinleri üretmeye, kendi medya metinlerini üretmeye.

Şimdi, şöyle bir alanda problem de var. Bu bilginin de dökümlenmesi ve kayıtlanması gerekiyor. Birçok eleştirel medya okuryazarlığı veya medya okuryazarlığı konusunda çalışmalar var ama bunlar birbirinden kopuk yürüyor. Öncelikle, ben, demin yapılan tartışmaya çok değerli bir çalışmayla katkıda bulunacağım, ki kendisinin eşi de burada oturmakta. Benim danışmanlığımda, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğündeki bir uzmanlık tezi yönetildi, Sevgili Müge’nin tezi. Ankara ilinde verilen medya okuryazarlığı dersinin öğretmenlerine ve bütün ders içerikleri, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ders içerikleri incelendi bu tezde. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından da yayınlandı. Sevgili Mehmet hepimize bu kitabı ulaştırır, buradaki hocalara da çünkü bu tezde, ders kitaplarında aile egemenliğinin, ailenin biricikliğinin üretildiği saptandı ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin, medya okuryazarlığı ders içeriklerinde görünmez kılındığı, üstünün örtüldüğü saptandı. Böyle bir tez de var elimizde, yapılmış, yayınlanmış bir tez de var. Yine, bu tür bilgi birikimlerini görmemiz gerektiğini ben düşünüyorum.

Yine, enteresan bir çalışma var. Hani, pek de görünür olmuyor. Bence, bu da bir sorun. Niye bu çalışmalar görünür değil? Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesinden Hasan Akbulut ve arkadaşlarının, TÜBİTAK projesi olarak yürüttüğü bir çalışma var. Kocaeli’de, alt sınıftan kadınların kadın kuşağı programlarını izleme pratikleri üzerine odak grup çalışması ve alımlaması ve alt sınıftan kadınlara, nasıl, eleştirel medya okuryazarlığı verilir curriculum’ı hazırlanmış durumda, on dört haftalık. Dolayısıyla bu tür bilgiler değerli ve bu bilgileri görünür olmadan, bence, sıfırdan, dönerek aynı şeyleri tartışmak değil, var olan bilgi birikimini okuyarak üstüne tartışma yapmak daha bizi ilerletir ve yapılan emeğe de saygı göstermemizi gerekli kılar diye düşünüyorum.

Ben, alımlama çalışmalarının çok önemli olduğunu düşündüğümü başta da zikretmişim. Dolayısıyla, kadınların ve erkeklerin izledikleri zaman, cinsiyetçi metinleri nasıl, bu metinleri nasıl okuduklarına yönelik bir bilgi birikimi eksikliği var ve bu konuda çalışmaların her düzeyde desteklenmesi gerekiyor. Bu konuda, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün uzmanlık tezleri bir katkıydı. Yine, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünde, vaktiyle yapılan Şehnaz Tango’ya yönelik -popüler kültür metninin Sevgili Hülya Hoca da içindeydi- yani bu tür pozitif örneklerin deklare edilmesi, ödüllendirilmesi, yine, tekrar, benzeri bir şekilde, Şehnaz Tango gibi yapımların desteklenmesi mümkün diye ben düşünüyorum.

Ben hemen hızla sözü kendi çalıştığım alana getireceğim, yeni medyaya. Ben, doktora tezinden beri yeni medya çalışıyorum. Doktora tezimde, bilgisayar teknolojilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada kullanımıydı, Japonya ve Türkiye örneği kıyaslamasıydı. Şu anda, gençlerin yeni medya çalışması, kullanımı üzerine epeydir çalışıyoruz ve şunu söyleyebilirim: Türkiye’de yeni medya kullanımında sayısal veya dijital erişim eşitsizliği söz konusu, yaş eşitsizliği ve sınıfsal eşitsizlik var. Türkiye’de yeni medya ortamını kullananlar 16 ve 24 yaş arasında kızlar ve erkekler ama yaş arttıkça, özellikle hükümet konumunda olanlar, idare edenler, 50 ve 54 yaş kesiminin yeni medya kullanım pratiği çok düşük, İnternet okuryazarlığı olsun. Kadınlar her keredede, kullanıcı düzeyinde bile en aşağıdalar, hele yaş arttıkça İnternet okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı çok düşük. Bölgelere göre de bu, farklılaşma göstermekte. Dolayısıyla sayısal eşitsizliği giderecek kullanım pratiklerini destekleyecek bir okuryazarlık kampanyası gerekiyor, dijital okuryazarlık kampanyası gerekiyor.

Bir diğer şey de yeni medya içeriklerinde tabii ki sorunlar var. Bunlara biz, “etik ihlaller” diyoruz ve şu anda, 3 arkadaşımızla birlikte Başkent Üniversitesi ve ODTÜ Teknokent’ten bir arkadaşımızla birlikte yeni medyada etik ilkeler ve ihlaller konusunda bir TÜBİTAK projesi yürütüyoruz. Bu projenin sonuçlarını, en erken haziran ayında, ilgilenen herkesle paylaşabiliriz. Yeni medya ortamında etik ilkelerde, nefret söyleminden nitelsiz içerik üretimine, yanlış etiketlemeye, kaynağın gösterilmeden, bilginin doğruluğunun teyit edilmeden paylaşılmasına kadar birçok sorunu araştırıyoruz. Bu sorunun kökeni nedir ve nasıl çözülebilir? Dolayısıyla yeni medya ortamında bu sorun, hem üreticiden hem de kullanıcıdan kaynaklanmakta. Yeni medya ortamında kullanıcıların, kadın kullanıcıların daha az olduğunu istatistiksel veri olarak göz önüne alırsak, demek ki etik ilke ihlallerini üretenler daha çok erkek kullanıcılar. Özellikle etiketlemeler olsun, nitelsiz içeriği üretmek, yaymak ve oraya paylaşmakta, kullanılan dilin, özellikle okur yorumlarındaki dilin, heteroseksist, cinsiyetçi, ırkçı olmasında ve her türlü ayrımcı ve nefret söylemi üreten dil olması bizim için sorunlu ama benim, tekrar bu noktada, bu dünyaya dönmem lazım. Sorun yeni dünyada değil, gerçek dünyada. Tenzih ederim, sizin için değil sayın milletvekilleri ama Meclisteki yapılan, hani, bir farklı olan, farklı etnik kimlikleri Mecliste temsil edenlere yönelik ırkçı söylemler ne yazık ki bu Meclis çatısı altında gerçekleşmekte. Dolayısıyla, öncelikle siyasetçilerin dilini, kendilerinin, mezhep ayrımcı olmaktan,

etnik ayrımcı olmaktan arındırması gerekmekte. Sorun sadece yeni medya ortamında değil, bu dünyada tezahür etmekte diye düşünüyorum.

5651'e geleceğim. 5651, İnternete erişimle ilgili düzenlemeleri yapan, madde 8 (a)'da katalog suçlarını saymakta. Ben ve arkadaşlarım, bu konuda çalışan, yeni medya üzerine çalışan çeşitli sivil toplum kuruluşları olsun, 5651'in toptan değişmesi gerektiğini düşünüyoruz. 5651 bir baskı rejimi üretmekte. Yine, bu konuda, yeni medyaya hemen gelince, yine, biliyorsunuz 22 Kasım'da yürürlüğe giren "güvenli İnternet hizmeti" adı altındaki ve şu anda Danıştay'da bunun, yasal olmadığı için iptali açılan, Güvenli İnternet Hizmeti Yönetmeliğiyle ilgili değineceğim. Aile ve çocuk profil oluşturulmuş durumda. Böyle bir uygulama nasıl olup da yürürlükteyken, ki yasal olarak yürürlükte olmadığını biliyoruz, Danıştay'da çünkü bu yönetmelik, böyle bir şey varken biz nasıl toplumsal cinsiyet eşitliğini konuşmaya çalışıyoruz, bunu çok büyük bir çelişki yani tezat olduğunu düşünüyorum. Bir şekilde topluma aile ve çocuk profili dayatılırken biz burada toplumsal cinsiyet eşitliği konuşmaya çalışıyoruz ve tekrar geliyorum: Bir tartışmamız gereken şey de hegemonik erkekliğin yani babalık rolünün yani erkeklik rolünün de kadınlara dayatılan annelik, ideal kadınlık, ideal eşlik rolleriyle birlikte tartışılması gereği. Dolayısıyla bir şekilde toplumda tek bir aile ve tek bir çocuk profili nasıl topluma öngörülüyorsa baştan sorun buradan başlıyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği özde bir politika olmalıdır makropolitik söylemde. Dolayısıyla hani burada toplumsal cinsiyet eşitliği komisyonundayız, medyanın rolünü tartışıyoruz, yeni medya ortamında aile profili ve çocuk profili dayatılan ve Güvenli İnternet Hizmeti Çalışma Kurulu dün açıklandı, Güvenli İnternet Hizmeti Çalışma Kurulunun 8 üyesinden 3'ü Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı tarafından belirlenmişti. Bunlar, sosyolog, pedagog ve psikolog olması gerekiyordu. Dün bu sosyolog, pedagog ve psikologların kim olduğunu öğrendik. 2 tane ruh sağlığı ana bilim dalı tıp fakültesi üyesi ve bir tane polis akademisi üyesi. Bunlar sosyolog, psikolog ve pedagoga denk disiplinler midir? Evet, devam ediyorum. Bu bağımsız olan, sözde bağımsız olan kurulun diğer üyeleri kimlerdir diye soracak olursak birtakım tecimsel kurumların üyeleridir ve BTK'nın doğrudan üyeleridir. Bu kurul, BTK tarafından atanmış bu kurul bize aile ve çocuk profillerini yapmaktadır. Aile ve çocuk profillerini son kertede belirleyecek kurum BTK'dır. BTK dediğimiz kurum Ulaştırma Bakanlığına bağlı bir teknik altyapı düzenleme kurulumudur ve toplumu dizayn etmek için neye erişeceğimize, neye erişemeyeceğimize karar vermektedir. Uygun bir aile tasarımı öngörülmektedir, uygun bir çocuk tasarımı öngörülmektedir ve şu anda Türkiye'de sayısı 150'yi aşan akademisyenlerin imza attığı bir -değil mi Sevgili Yasemin Hoca'nın da imza attığı- bir bildiriye vardır tüm üniversite rektörlüklerine... Dolayısıyla ben dönerek tekrar kendimize şöyle soru sormamızın ve çalışmamızın gerçekten içselleştirerek çalışmaya canı gönülden devam edebilmemiz için tekrar dönerek çalışmalarımızı makropolitik düzlemde doğru olması gerektiğini, etik olması ve kadın ve toplumsal cinsiyet eşitliği temelli olması gerektiğinin altını çizmek istiyorum.

Sözü çok uzatmayacağım. YÖK'ün Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu üyesiyim aynı zamanda sevgili Çiler Arkadaşımızla birlikte. YÖK, değil mi, 2010 yılında bu çalışmayı başlatmıştı. YÖK'te, o zamanın YÖK Başkan Yardımcısı Ömer Demir... YÖK Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu kurmuştu ve bu komisyonun bir alt komisyonu da iletişimdi. Eğitim, hukuk, iktisat ve medya alanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu kuruldu ve biz medya alanından akademisyenler bir araya gelerek YÖK'ün Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonuna bir rapor sunduk. Bu raporda, MED, iletişim fakültelerinde eleştirel medya okur yazarlığı, toplumsal cinsiyet eşitliği derslerinin verilmesi için bir rapor hazırladık. Örnek derslerimizde Ankara İletişimin derslerini örnek model olarak sunduk, değil mi kaynaklar hazırladık. Ve 2010'da bu komisyona raporu sunduk ve yine her şey özde mi, sözde mi meselesiyle ben hani konuşmamı kapatmak istiyorum.

Teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Can Bilgili'ye son sözü veriyoruz.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Kıymetli vekiller... Ben sonum değil mi eminiz bundan? Başka konuşmacımız yok. Tamam.

Şimdi, tek olmanın dezavantajı da var, avantajı da var ama tabii toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda, kadın temsili konusunda, tabii, çok söylendi şu ana kadar bazı şeyler, tekrar etmenin zaman kaybı olduğu düşüncesiyle eğer erkek temsiline ilişkin bir sıkıntı olsaydı herhâlde ben de uzunca konuşurdum diye düşünüyorum ama daha çok konuyu sistem sorunu üzerinden konuşmak istiyorum. Zira şu ana kadar değinilen bazı aşamalar yayıncılık sistemleriyle ilgili konulara dokunuyor. Aslında 2014'ten sonra biliyorsunuzdur, Uluslararası Telekomünikasyon Birliğine verdiğimiz taahhüt gereği biz sayısal yayıncılığa geçeceğiz. Radyo ve televizyonla ilgili kısma da dokunuldu ama gelecekte zaten ağırlıklı yayıncılık, yeni ve dev elektronik yayıncılık üzerinden, medya

üzerinden gerçekleşeceği için ve 2035'e kadar da Türkiye'nin de dâhil olduğu bir profilde diğer medya araçlarının izlenme ve takibine ilişkin, bugün zaten biliyoruz akıllı telefonlar ve diğer tablet sistemler üzerinden daha fazla veri iletimi ve içerik -content- alımı söz konusu olacağı için dolayısıyla medya tüketim alışkanlıklarına ve medya araç tüketimi daha doğrusu medya araç kullanımı alışkanlıklarına dair de birçok şey değişecek. Türkiye pazarında da bu anlamda, medya aracının kullanımı anlamında da belirgin bir değişik ve eğilim gerçekleşecek. Yeni medya noktasında arkadaşımızın değiştiği boyut da aslında ona işaret ediyor.

Temsiliyet konusundan daha öte aslında sorun şuradan biraz da kaynaklanıyor: Temsiliyete ilişkin tabii ki şu ana kadar ki Türkiye'nin sosyolojik yapısından istihdam anlayışına kadar değişen her madde doğru. Onu hani tartışıp şu değildi, böyle olması lazımdı falan değil. Yani eğitim gerekliliği tabii ki mutlaka söz konusu fakat daha da ötesinde iletişim "content"inin yani çünkü sadece medya deyince aklımıza ana medyanın araçları direkt geliyor. Günlük hayatta herkesin dokunduğu diğer iletişim araçları, daha doğrusu iletişim ürünleri de var yani bunlar içerisinde DVD de var, müzik CD'si de var, değil mi yani gittiğimizde marketlerde falan satın alma esnasında insanların dokunduğu, temas ettiği ve hiçbir şekilde uyarı görmediği üzerinde. Değil mi, direkt alabildiği, herhangi bir şekilde üzerinde herhangi bir uyarı görmediği. "Ya bu müzik CD'si içinde şiddet içerir." Değil mi, öyle bir şey yok? Ya da bu müzik CD'si içerisinde ayrımcılık içerir. Böyle bir şey yok. Yani bu tarafı hiç düşünmüyoruz. Aslında konu zaten, bu son RTÜK Yasası'nda da, ben zaten Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliğinde de altı yıldır bu konularda kafa patlattığımız için açıkçası -tam tabiriyle söylüyorum- geldiğimiz nokta şu oldu: Biz son iki yıldır da meslek standartlarının geliştirilmesi dediğimiz bir boyuta geldik. Avrupa Birliğinin meslek standartlarını geliştirmeye yönelik Türkiye'nin de desteklediği bir proje var. Bu proje kapsamında da radyo ve televizyon alanına ilişkin başladığımız "mesleklerin standartlarının geliştirilmesi" diye bir alanı çalışıyoruz. Tabii burada da radyo ve televizyon yayıncılık alanına özel olarak, doğal olarak da ilk etapta sekiz meslek belirlendi: Yapımcı, yönetmen, kurgu, teknik yönetmen, radyo teknik yönetmeni, radyo yapımcısı gibi. Ve bu meslek standartları şu anda hazırlanıyor ve üniversitelere de gönderilecek tekrar bir gözden geçirilmesi, her üniversite tarafından fikirlerin alınması anlamında. Sonuçta, bugün baktığımızda istihdam profilinde dahi sorun var yani bir bahsetmiş olduğunuz dizilerdeki istihdamı biraz araştırdığınızda sizin bahsetmiş olduğunuz değerleri yansıtabilecek insan kaynağı profilinde olmadıklarını da görürsünüz. Bahsetmiş olduğunuz bazı dizilere ben de denk geliyorum, denk geldiğim dizilerinin senaryo yazarlarının kadın olduğunu görüyorum. Yani hem bunu yapıp hem o dizi içeriğini üretebilmesi de ayrı bir düşündürücü boyut. Bunun medya aracının talebinden gerçekleştiği düşüncesinde değilim. RTÜK gibi yapı içinde... Hani burada bazı şeyler söylendi, çok doğru ama RTÜK'ün de maalesef "konvansiyonel medya" dediğimiz bir yönetsel anlayışın uzantısı olduğunu düşündüğüm için de zaman zaman çok eleştiririm RTÜK'ün işleyiş biçimini, denetleme ve ceza sistemi üzerine kurulu maalesef bir...

PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Oluşumunun da belki değil mi?

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Oluşumunda çok sıkıntı yok çünkü onun yansıması Hocam yani bir geleneksel medya aracı modelinin yansıması. Çünkü yeni medya araçlarına ilişkin şimdi bu yeni yasa değişikliğinden sonra mutlaka o da yapısal bir değişim geçirecek fakat tabii bunun ne kadar süre alacağı konusu bizim bu araçların değişimine ilişkin ne kadar talepkâr olacağımızla da ilgili bir süreci gerektiriyor.

Yine konunun özetine dönmek istiyorum: "İçerik üretimi ve iletimi sınıflandırması" diye bir kavramı ortaya koymak istiyorum çünkü bahsetmiş olduğumuz bu toplumsal cinsiyet ayrımcılığı konusu da dâhil olmak üzere diğer -içerik -"content"-le ilgili dediğimiz o boyutla ilgili tüm, bu arada, iletişim ürünlerini kapsayacak şekilde, sadece radyo, televizyon, sinema, gazete, dergi, İnternet diyeceğimiz mecralar düzeyinde değil tüm iletişim içeriği diye yani bunun içerisine bizim alanımız da, yükseköğrenim alanı da girmek üzere, millî eğitim alanı da girmek üzere, üretilen içeriklerin -çünkü o da basılı materyal yani kitap anlamında, onlar da medya yani bizim tüketim yani nihai tüketim aracımız anlamında baktığımızda onlar da kitlesel basılıyor, bakıldığında 10 bin, 15 bin, 20 bin, 50 bin, bir gazete tirajlı filan da basılanlar var- dolayısıyla bu içeriklerin de sınıflandırılması gerekiyor. Tabii, bu yasaklanması asla değil. Sınıflandırmaktan kastımız sınırlandırma değil. Bahsetmiş olduğunuz kodlara sahip yani içerik kodlarına sahip, cinsiyet ayrımcılığını içeriyor, toplumsal eşitsizliği içeriyor gibi tanımlamalar üzerinden bu içeriklerin sınıflandırılması yapıldığında bunların nereden sunulacağını sonra belirleyebiliyorsunuz. Diyebilirsiniz ki: "Bununla ilgili model var mı?" Evet var, İngiltere'de var.

Şimdi, bizim telif hakları endüstrimiz maalesef yani yasal mevzuatı ve yapısal mevzuatı itibarıyla gelişemediği için -son yaklaşık yedi, sekiz yıldır da telif endüstrisine ilişkin devamlı bunu tekrar ediyoruz- bunun gerek kamu boyutu gerekse kamuyla meslek örgütleri arasındaki ilişki boyutu nitelikli değil. Şu anki hâli çok demode. Zaten adı hâlâ Sinema ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü. Bir kere telif hakları sadece sinemaya özgü bir olay değil. Patent endüstrisi zaten başka bağımsız bir yapı üzerinden yürüyor yani kurumsal yapılar anlamında söylüyorum. Bu konuda İngiliz model çok nitelikli bir model çünkü çok deneyimden geçtiler. Onlar Medya, Spor ve

Kültür Bakanlığını Blair Hükûmeti döneminde kurduklarında çok akıllıca bir iş yaptılar, dediler ki: “Biz dünyada iletişim içeriği ve “content”i pazarında daha nitelikli ürünler üretmek, kendi içerik pazarımızı ve nitelikli pazarımızı geliştirmek istiyorsak yapılanmamızı gözden geçirmemiz lazım.” Önce Bakanlık sistemini değiştirdiler, sonra bu telif hakları endüstrisine ilişkin yapıyı bütünlendirdiler, patentle içerik telifi üzerine olan iki yapıyı. Birleştirmekten kastım iki yapı ayrı birim fakat yukarıda tek bir birime bağlı çünkü her ikisi de içerik endüstrisi olduğu için. Sonuçta işin kültür endüstrisi kısmında olan telif endüstrisinin içeriğini sınıflandırdılar. Dediler ki: “Tabii ki, biz, telif endüstrisi olarak asla yasak koyamaz, telifini veriz. Telif sınıflandırmasını da tanımlarız. Telif haklarını koruyacak modeli de iş birliği olan alt hükûmet dışı organizasyonlarla yaparız bu konudaki. Ama aynı zamanda sınıflandırırız yani deriz ki: Bu şiddet içeren yapımlar kategorisindedir, bu şu kategoridedir. “Yasakçı bir zihniyet meselesi değil. Bizim ilk radyo televizyon rejimimiz kurulurken de 1994’te, maalesef, -çok artık hangi nedenlerle öyle kuruldu çok kestiremiyorum, biraz eleştiri politik olur diyerektende ondan imtina ediyorum- ancak çok hızlı ve kontrolsüz kuruldu ve bu kontrolsüz kurulmadan kastımız da şu: Tamamen karasal açık yayın üzerine kuruldu. Baktığınız zaman 250 küsur tane televizyon, bin küsur tane radyo var. Bin küsur tane radyonun olduğu hiçbir Avrupa ülkesi yok. Hatırlarsınız “radyomu istiyorum” diye biz böyle kurdele murdele takıp şey yapardık. Şimdi radyoların hepsi ağılıyor ekonomik olarak, ulusallar hariç hepsi ağılıyor. Ne yapacağız? Bittik... Çünkü “konvansiyonel medya”nın karşılığı yok, ekonomik karşılığı da yok. O zaman da yoktu. O zaman böyle bir hani demokrasi mi engelleniyor filan deyip... Tabii ki yani verilmiş bir hak alınamaz asla ama kontrolsüz kurulduğu için söylüyoruz. “Content” piyasası nasıl gelişti peki? Bahsettiğiniz birbirinin kopyası olarak. Doğal olarak çünkü ne üretecek? Adam 3 kişiyle radyo sistemini döndürüyor. Sonuçta nitelikli bir içerik piyasası beklemek son derece yanlış. İstihdam piyasası zaten beklemek yanlış çünkü bunun da kuralı yok. Radyo Televizyon Üst Kurulu istihdama ilişkin belli kriterleri koymuş fakat bununla ilgili denetlemesi yok, tasnifi yok. Bugüne kadar verilmiş bir tek ceza yok. Birçok konuda verilmiş ceza var da... “Ya sen, işte, belli kriterler var, bir yayıncı kuruluş olmanla ilgili, bu yayıncı kuruluş olma kriterleriyle ilgili bunları yapmamışsın, bundan dolayı seni uyarıyorum, şunu yapıyorum, bunu yapıyorum.” dediği hiçbir şey yok. Sonuçta niteliksiz istihdam bir numaralı konu.

İkincisi, iletişim içeriğinin sınıflandırılması iki numaralı konu çünkü eğer sınıflandırmayı yaparsanız... Çünkü araca iniyor konu. Ne oluyor? İşte, biraz evvel bahsettiğiniz gibi BTK’nın önüne geliyor konu, BTK da diyor ki: “Ya, ne yapalım? Biz bir kurul kuralım. Bu kurulda işte bunları, kimi ne yapacağız, nasıl tanımlayacağız? Onlar tanımlasın hangi cinsiyet eşitsizliği, hangisi çocuklara zarar, hangisi bilmem ne...” O onun işi değil. O tamamen telifle ilgili, içerik endüstrisiyle ilgili bir konu. Onun önüne ama şu gelmeli: Bahsetmiş olduğumuz anlamdaki bilimsel danışma kurulları bunlar. Yani Kültür Bakanlığı telif endüstrisini sistem olarak geliştirse onun içerisindeki bilimsel danışma kurulları itiraz kayıtları da saklı kalmak kaydıyla içeriği sınıflandırabilir. Sınıflandırmadan da kastımız bahsetmiş olduğumuz kodlar kapsamında yani “Çocuklara zararlı içerik içermektedir.” “İşte, şuna...” Ya biz mesela çok eleştiririz değil mi Amerika’yı vahşi kapitalist ülke, şöyle ülke filan diye böyle... Dünyada çocukların reklama karşı korunmasına ilişkin tek derneğin olduğu ülke ve reklamcıların kurduğu tek ülke. Bizde de yok.

PROF. DR. MUTLU BİNARK – Ben hani bu saptamanızı da önemli buluyorum. Gerçekten hani alandan belki böyle öz denetim mekanizmaları kurulmalı yoksa birtakım hani Türkiye’de de dernekler, aileyi koruma ve geliştirme derneği... Böyle dernekler “Aile korunmalı, çocuklarımız zarar görüyor, filtreler desteklenmeli.” diyorsa sorun var bence de. Dolayısıyla farklı dernekler ve... Mesela gazeteciler içerisindeki meslek örgütlenmelerinin güçlendirilmesi gerekiyor. Tabii ki bu arada “niteliksiz istihdam” dediniz, acilen sendikaların güçlendirilmesi gerekiyor, gazetecilik örgütlerinin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Tabii ama şunu da eklemek lazım, kayda geçsin diye söylemek ihtiyacı hissediyorum: Fikir hürriyeti ve demokrasinin temel prensipleri çerçevesinde yasalara aykırı olmadıktan sonra her türlü STK kurulur ve çalışır. Eğer birileri de aile değerlerinin kurulması ve toplumun değerleri için ailenin vazgeçilmez bir unsur olduğunu savunmak istiyorsa savunur.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Özür dilerim...

Evet, öz denetim ve şeye geldiğimiz takdirde, tabii, mutlaka Zeynep Hanım da haklı, o da ayrı bir şey... Reklam Özdenetim Kurulu, vesaireyi düşünecek olursanız bizim 2,5 kişi gece yarısı artan zamanımızda yaptığımızın onda 1’ini -MEDİZ olarak yaptığımızın- en azından cinsiyetçilik alanında yaptıklarını çok görmüyoruz. O dernek olsun ama MEDİZ de olsun, daha iyi çalışsın. Ya kim daha iyi çalışırsa ya da herkes orada, arenada eşit koşullarda... Şu anda eşit koşullarda değilsek orada problem var bence.

PROF. DR. MUTLU BİNARK – Burada şöyle bir tekrar, hani sanki bana bir şey gibi oldu. Herhangi bir şekilde... Ben de bir sivil toplum kuruluşu üyesiyim, çok sayıda sivil toplum kuruluşunun üyesiyim ama bence şöyle bir şey var: Sivil toplum kuruluşları

arasında da hegemonik söyleme damga vuran sivil toplum kuruluşları ortaya çıkıyor. Bu nedenle farklı sivil, nasıl hani farklı kadın tiplerini görünür kılmak, farklı yaşam tarzlarını görünür kılmak için burada şimdi akademisyenler olarak konuşma yapıyorsak farklı sivil toplum kuruluşlarını da, aynı hakkı gasbetmememiz gerekiyor diye ben düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Hayır, şimdi toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz bırakacağım diye susuyorum.

Biraz evvel bahsetmiş olduğunuz konuya da belki bir cevap olabilir ya da hani öneri olabilir anlamında söyleyeyim. Sanırım açılımı: “British Advertising Commission” olması lazım BACTI olması lazım ama İngiliz modelinde yine bir açılım var. Çünkü bu konuda hakikatken öncüler yani baya bir yol almışlar çünkü şu anda dünyada da en yüksek sayıda formatı, yapım formatını ihraç eden ülke İngiltere. Yani 1700 küsurlarda böyle sayısı varsa yapım formatı ihraç eden, Amerika’nın böyle 500-600’lerde filan olması lazım yani -ki Amerika’da yayıncı sayısı çok daha fazla olduğu hâlde- iyi yatırım yapmışlar bu işe. Bu bahsettiğiniz yapı da kamu gücüne sahip bir sivil otorite yani onlar da bu deneyimleri yaşamışlar, ne çok sivil olduğu zaman güçlü bir etki yapamıyor ne de devlet olduğu zaman. Ki bizde de aynı sıkıntı vardı reklam sempozyumunda bu konuyu -konuşmacı olarak çağırıldılar- anlattık. Orada da temel sıkıntı Reklam Özdenetim Kurulu, evet kınıyor, söylüyor -ki Basın Konseyi de bu konuda çok etkili, kınıyor, söylüyor- ama maalesef yaptırım gücü açısından şeyi yok yani çok geçerliliği olamıyordu. Dolayısıyla İngilizler bu konuda her ikisini bütünleştiren, devlet dışında ama kamusal alan gücü olan bir yapılanma gerçekleştirmişler ve bu alanda çalışıyorlar. Avrupa’nın kuzey ülkelerinde aynı çalışmalar var mesela İsveç’te çok iyi bir model var. Bu “advertising”le ilgili gene bu çocukların ve toplumsal eşitsizlikle ilgili, cinsiyet eşitsizliğin ötesinde diğer konular da dâhil etnik eşitsizlik filan, bu konularla ilgili çok ciddi çalışan bir “advertising” -reklam- yapısı var ve orada şöyle bir kural da var: Bizde mesela biliyorsunuz RTÜK’ün reklam payı vardır. O payın içinden küçük bir payı daha alıyor bu kurul, bu kurul alıyor. Onların da böyle RTÜK vari bir muadil kuruluşları var, böyle bir reklam payları var, onun içinden küçük bir payı alıyor. O birikmiş pay ki o da 5 milyon euroda yüzde 5 filan falan gibi bir rakam, ciddi bir rakam yani az buz bir rakam da değil, tam hatırlamıyorum, yanlış bir bilgi de olmasın. Bu kaynak, yayıncı kuruluşların çalışanlarının, reklam kuruluşlarının çalışanlarının etik eğitimine kullanılıyor, kural, bu bir kural. Yani sadece etik konularla ilgili eğitimler için bu kaynak kullanılabiliyor. Şimdi, ben onu RTÜK’te de geçen de ifade ettim, dedim ki: Yani RTÜK’ün de böyle bir pay kesintisi var, hiç değilse içinden çok küçük bir kesimini yayıncı kuruluşların çalışanlarının, reklam alanıyla ilgili çalışanların eğitimlerine yönelik, özellikle bu konularla ilgili eğitimlere yönelik harcayabilir. Yani bunu belli bir standarda da oturtabilir, belli bir kurala da oturtabilir yani kişiye özgü de olmasın. Hani çok duyarlı bir yönetici gelir de ben bu sene on eğitim yapayım, mutlaka şu... O değil hani bir standardı olsun, hangi yönetici olursa olsun, hangi kişi olursa olsun o çalışmalar mutlaka üretilsin ya da -yani RTÜK üzerinden konuşuyoruz şu anda belki en çok ana akım göz önünde olduğu için diziler, televizyon yapımları filan diye ama- bunun, işte, meslek örgütleriyle olan iş birliği içerisinde modelleri kurulabilir. Dolayısıyla hani bu eğitim kısmına ilişkin ve istihdama ilişkin iş modellerinin geliştirilmesi kesinlikle şart çünkü eğer nitelikli insan kaynağı profiliniz olursa o zaman bu konularla ilişkin medya içeriğinin üretilmesi konusunda belirli bir olgunluk, piyasa yetiştirilme oluşacaktır. Ama daha ötesinde araca gelmeden evvel yani yayın aracına gelmeden evvel, yayın aracının kararına, inisiyatifine bırakmayacak şekilde iletişim içeriğinin kodlanması yani buradan kastım CD de dâhil, DVD’de dâhil yani bu şu tür bir içeriğe sahiptir yoksa yasak anlamında değil. Nasıl ki biz tütünde belli bir yaş sınırı koyuyoruz, belli bir sağlık güvenliği açısından bir yaş sınırı koyuyoruz, aynı modelde bu tür içeriğe sahip olan ürünlerin satış noktalarıyla ilgili de kayıtlar konabilir. Bunlar yasaklamak değil yani böyle bir yasak algısıyla da mutlaka düşünülmemesi lazım. Bunlar, belirli zihinsel alanların korunması. Ama bunun da yani içerik “content”in niteliğiyle ilgili, “content”in kodlanmasıyla ilgili konulara karar verecek olan yapıların da kesinlikle bilimsel komisyonlar olması lazım ve itiraz kaydına açık bilimsel komisyonlar olması lazım ve o “content” telif hakları endüstrisi alanında bir kez hangi içerik donanımına sahip olduğuna dair kodlanıyorsa -yani bunun da işaretlenme sistemi mutlaka vardır- o zaman o andan itibaren aracın önüne gittiğinde... Çünkü araç o zaman karar verdiğinde diyecek ki: “Bu “content”i yayınlamayam “prime time”da çünkü bu içeriğe sahip, çünkü bak RTÜK’te şu madde var, şu “prime time” esnasında şu saate kadar şu içerikleri yayınlamayazsın.” O zaman RTÜK’te şunu diyecek: “A, bir dakika getir bakayım o içeriğin kodu neymiş?” “Bu.” “O zaman sen bu içeriği, bu kodlu içeriği bu saatte yayınlamışsın.”

Şimdi, baktığınızda göreceli cezalar yağıyor. Ben yine en yakın zamanda öğrendiğim bir ceza var şiddet içerikli... Ki yayıncı kuruluşun müthiş bir serzenişi vardı, diyor ki: “Hocam, bu kadar göreceli olamaz. Ben bunun şiddet olmadığını düşünüyorum, haber kanalının haber saatinde yayınladım ve bütün kanallar yayınladı ve ben bundan bir de...” “Plus”, “plus” böyle artı, artı cezalar var yeni sistemde, 500 küsur mu, öyle bir şey, bir rakam ceza yemiş. “Ben böyle bir cezayı hak etmediğimi düşünüyorum çünkü birçok kanal

bunu yayınladı ve ben haberde yayınlıyorum bunu, haber içeriği olduğu için yayınlıyorum. Bunun şiddet olduğunu düşünmüyorum.” diyor. Dedim ki: “Yani bu çok göreceli. Yani ben şiddet olduğunu düşünüyorum bir kere, kusura bakma.” Ama dediğim gibi yani bu çok göreceli bir şey, kim karar verecek buna meselesi. Şimdi, eğer siz telif endüstrisi modelleri içerisinde bunu çözmiyorsanız otomatik olarak karar verici unsurlar farklılaşmaya başlıyor. Yani o zaman, işte, bahsettiğiniz anlamda bürokratik devlet ve merkezî otoriteler karar verici hâline gelmeye başlıyor, bu da sivil düşünce biçiminin zayıflamasına sebep olma ihtimalini her zaman besliyor. O yüzden de mümkün olduğu kadar içeriğin “content” in araca erişme aşamasından önceki aşamasında... Ki dediğim gibi bunun Batı’da, modelleri, uygulamaları var. Belli bir yasak değil yani yayınlanamaz değil. Mesela bizde eğer radyo, televizyon yayıncılığı karasal açık yayıncılıkla başlamamış olsaydı, şöyle başlamış olsaydı: Evet, açık karasal yayınlar, lisanslama izni veriyorum, 253 değil de 80, ama bunun yanında tematik şifreli yayın izni veriyorum, 150. Tematik şifreli yayınlarda “kickbox” mu yayınlayacaksın sabahdan akşama kadar, kavgamı yayınlayacaksın? Yayınlarsın çünkü onun satın alıcısı satın alıyor yani ilişki biçimi o. Adam diyor ki: Ben... Tabii ki satın alma ilişki biçiminde de belli kriterler var yani şu yaş altı alamaz gibi. Alıyor ama evinde izliyor. Yani ona sen “Niye bunu izliyorsun kardeşim?” Ama şimdi bakıyorsunuz “kickbox” “prime time” da -şimdi adını vermeyeceğim televizyon kanalı- çoluk çocuk herkes izliyor. Yani baktığınız zaman e spor, yani ama tatlı şiddet falan. Ne yapacağız şimdi bunu? Nerede şiddet başladı, nerede bitti, sınırı neydi, değil mi? O yüzden açık kanalda tabii ki yayın yasakları olmaksızın ama o bahsetmiş olduğumuz kodları... Eğer böyle olmuş olsaydı yayıncılık sisteminin başlangıcı bu sorunların büyük bir kısmı konuşulmuyor olacaktı. Fakat çok hızlı ve çok yapılanmasız başlayınca, kontrolsüz de başlayınca bütün sorunlar içine doldu, biz bugün bu sonuçları konuşuyoruz maalesef.

PROF. DR. MUTLU BİNARK – Ama pardon yani sonuçlar değil hani bence zaten toplum yani baktığımızda hep, değil mi makroya bakmamız gerekiyor yani bunlar medyadan fııkmadı bu cinsiyetçilik zaten toplum cinsiyetçi, homofobik. Toplum zaten hani ayrımcı, her türlü ayırım dilini gündelik habitusumuz üretiyor.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Şimdi, ben, tabii, toplumu konuşmuyoruz, medyayı konuşuyoruz diye...

PROF. DR. MUTLU BİNARK – Hayır ama yani medya buradan yalıtı konuşulamaz diyorum ben. Habitusumuzun kendi içinde problem var.

PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Ama zaten Mutlu’cuğum yani medya çalışanları, medya profesyonelleri de Ugandalı değil. Hani toplumun Türkiyeli insanları, dolayısıyla otomatikman bu şekilde oluyor. Ben demin “Oluşumunda problem var.” derken yani bana düşmez tabii de, şu açıdan: 9 üye var. Kadın var mı şu anda? Ben son Hülya Alp’te kalmıştım, o gitti CHP kontenjanında, RTÜK üyelerinden.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Ama efendim yani milletvekili sayısı kaç? Şu anda Medisteki yansıma ne?

PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Ama bari bir tane göstermelik... Ve de bu çok önemli, öyle demeyin. Bakınız: 5 kişi iktidar partisi, öyle değil mi? 4 değil mi? Şimdi otomatikman hani 5’e 4 gibi bir şey fakat mesela yani diğer oluşumlara baktığınız zaman FCC, Conseil Supérieur de l’Audiovisuel filan bunlara bakıyorsun psikiyatr var bir tane, hukukçu var, siyaset bilimci, sosyolog... Bizimkilerin “profession” meslek şeylerine baktığınız zaman bunları göremiyorsun. E, burada demek ki bir problem var diğer dünya şeylerine...

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Ama Mutlu Hoca’nın da söylediği bir şeye destek yani bu anlamda olmak lazım, bu bir toplumsal katılımı ilgili eşitsizlikler meselesi. Yani bu sadece cinsiyetle ilgili değil ki.

PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Cinsiyet değil, bakın, ben başka bir şey söyledim.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Yani hepimiz biliyoruz ki son 1980 sonrasında Türkiye’de içinde Marksist terminolojinin, ismin geçtiği hatta tez yapılması neredeyse sıkıntılıydı, yapılmadı, yapılamadı. Yani işte bu işlenemez, bu söylenemez, bu konuşulamaz, bu etnik konu, bunu yazmayalım, çizmeyelim. Bu zaten... O, bir “content” algısının konuşulup konuşulamamasına ilişkin temel yapı sıkıntısı.

PROF. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Ama kanunda, zaten 3984’te seni böyle tek tipleştirici, işte, Türk aile yapısı, aile değerleri, böyle kategorize ederse hangi Türk’ü? Siz de Türk’sünüz, ben de Türk’üm. Bir tane bir Türk aile yapısı bana şimdi tanımlıya biliyor musun? Yani bir müphem...

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Tabii, tabii.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER - İsveç de yok, Fransız da yok.

DOÇ. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Yani yok.

Yani hayır “müsteahcenlik” kelimesi filan... Yani bu anlamda belki de yeniden bir gözden geçirilse, revize edilse fena mı olur?

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Tabii, dediğiniz doğru.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Önerceğiz inşallah.

DOÇ. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Bu işte yasadaki...

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Anayasal şeylerle...

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – RTÜK yaptırımları kategorileri, tanımlar kısmı.

DOÇ. DR. YASEMİN İNCEOĞLU – Evet, aynen öyle.

İşte 4'üncü maddenin (g) bendi, (m) bendi, bir de takılıyordu ya çok, orada birtakım... Bilmiyorum yeniden bir gözden geçirmek... Daha önce Sayın RTÜK Başkanıyla bir televizyon programında beraberdik Hülya'yla, bize biraz kızdı son RTÜK Başkanı Davut Dursun Bey.

Ben susuyorum sen konuş, sen devam et.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Yani benim hemen hemen bitti zaten. Son kısma hemen gireceğim.

Dolayısıyla medya araç sistemi üzerinden konunun tekrar gözden geçirilmesi lazım çünkü iletişim “content”i... Zaten yeni yasa şunu diyor: Medya hizmet sağlayıcı ve içerik üreticileri, daha doğrusu iletim yapıcıları. Hizmet sağlayıcılarından kastı zaten onun, yeni medyayla ilgili zaten bir göndermede bulunuyor burada. Medya hizmet sağlayıcısı dediğimiz yapı artık prodüksiyonu üreten, yapan. İletim altyapısı işletmecisi dediğimiz ise bildiğimiz anlamda. Şu anda televizyon kanallarının kendi içinde de hem üretimle ilgili altyapı var hem iletimle ilgili altyapı var. Diyor ki: Bunu ayırın çünkü artık sizin iletim altyapısı işletmenize gerek yok ki zaten piyasası da oraya doğru gidiyor. Dolayısıyla, siz artık mobilden de, taşınır cihazdan da, akıllı telefonlardan, işte ipodlardan, oradan buradan neyse her türlü elektronik ortamdan yanınıza iletebileceksiniz. Bu iletim sıkıntınızı ortadan kaldıracak olan iletim altyapısı işletmeciler olacak; öte taraftan siz sadece kontent olarak medya hizmet sağlayıcısı olacaksınız. Bu zaten görsel-işitsel medya yönergesi Avrupa Birliği'nin. Burada da var olan bir yaklaşım ve zaten piyasa da oraya gidiyor. Dolayısıyla hizmet sağlayıcının nitelikleriyle ilgili yaklaşımın geliştirilmesi lazım. Yani bir istihdamla ilgili, yani yapmış olduğu işin, mesela prodüksiyon üretiyor, dizi yapım üretiyor, dizi yapımındaki yönetmenin yönetmen sertifikası var mı?

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Onu biz tam da Türkiye Film Endüstrisinin Konumu Ve Hedefleri Araştırması'nın -İstanbul Ticaret Odasına yaptık geçen sene- sunumunda tam da en önemli noktalardan biri -film endüstrisi diye adlandırıyoruz biz bunu, hatta reklam filmini de buna sokabilirsiniz- bir sertifikasyona gidilmesi tabii ki her yerde aranıyor.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Aslında sertifika son, nihai hâli ama meslek yeterliliklerinin tanımları anlamında söylemek istiyorum.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – İşte tabii, tanım yapmadan sertifika veremezsin zaten. Aynı şeyi önerdik yani.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Dolayısıyla meslek yeterliliği olmayan bir kişinin içerik üretimi bu olacak.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Ama tabii öte yandan da şu var: Hani özellikle de film alanında işin -tırmak içinde- sanatsal boyutu var. Yani bir kişinin ressam olması için resim bölümünü bitirmiş olması ya da Ressamlar Birliği tarafından ona bir diploma verilmesi gerekmiyor. Ben bir de işin çok içinde olarak söylüyorum. Çok özür dilerim, ben şahsi durumumdan dolayı ben evde bizatihi bir senarist yönetmenle birlikte olduğumdan dolayı -üstelik de eğitimi almış, vesaire bir kişi- kendi eşim bile bana diyor ki: “Kardeşim, sen ne karışyorsun, adam manav ve harika senaryo yazıyor, yani bunun önüne geçemezsin. Bu bir sanattır.”

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – O konvansiyonel medya dönemini söylemiş.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Hayır. “Bu, bir sanattır.” diyor. Bu bir sanat, yani sonuç olarak düşündüğünde de gerçekten öyle.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – O işte o dönemin sanatı. Bakın, izleyici dikkate almayan, ben konvansiyonel medyayı çok özellikle söylüyorum, izleyici dikkate almayan, izleyici talepleri üzerinden değil, yayın iletimini gerçekleştirip gerisini düşünmeyen yayıncılık anlayışını kastediyoruz. Yani bugün karasal yayıncılık nedir? Gönderir iletiyi, dur bakalım, ölçümleme yapalım, ne şimdi düşünüyorlar hakkımızda falan demez. Zaten gün akmaktadır, yayın da akar gider.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Hayır, der, der. Ölçer, her şey rakamdır çünkü onun için.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Birileri gelir ama onlar biliyoruz nereden geliyor. Hani ölçüm piyasalarından ne geliyorsa.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Doğrusu da gelse fark etmez Can. Çünkü rakama indirmediğin zaman zaten rakamlar her şeyi anlatmaz, çok iyi biliyorsun. Arkası dolu değildir. Ölçümleme tabii ki şart, doğru ölçümler ama...

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Ölçümleme piyasasını herhâlde biliyorsunuz, yani size tekrarlamamın anlamı yok.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Bilmez olur muyum, olaylar patlamadan üç gün önce sınav sorusu sormuştum.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Dizi film piyasasının da nasıl ölçümler piyasasından fırsat kapmak istediğini de biliyoruz hepimiz, yakın zamandaki haberlerden dolayı.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Dizi piyasası demeyelim ona çünkü dizi piyasası reklam piyasası.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Prodüksiyon dünyasının içerisinde, yapım piyasası tabii.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Yapım piyasası diyelim. Ki onu da reklam piyasasıyla bağlantılandırmadan konuşamayalım.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Yani sonuçta ben hani uzatmayalım konuyu diye. Çünkü uzayacak bu konu.

Buradan kastımız şu: Bu yeni medya gelişmesi çerçevesi içerisinde medya hizmet sağlayıcısı tanımını özellikle söylüyoruz çünkü yasada da zaten yerini buldu. Bunun kriterleri, nitelikleriyle ilgili, kontent nitelikleriyle ilgili standartların oluşturulması gerekiyor. Bu da bilimsel bir çerçevede yine bilim dünyasının çalışmalarıyla üretilebilecek olan bir iş. Bu sadece toplumsal cinsiyet eşitsizliği çerçevesinin sorunları için değil, hiddet, çocukların korunması, bütün meseleler için. Çünkü o zaman siz, konuyu bir bürokratin kararına bırakmıyorsunuz, sistem oluşturunuz. Öbüründe bir bürokrat oturuyor: “Bu çocuklara zararlı, yayınlamayalım.” Diyorsunuz ki: “Ya niye zararlı?” Ya da yayınlanmış, zararlı, 500 lira ceza.” Ya ben göreceli buluyorum. Zararlı değil, kim zararlı dedi falan. Dolayısıyla hani bu tür muğlak şeyi ortadan kaldırmanız gerekiyor.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Bunu kim engelleyecek peki? Senin önerin onun engellenmesine çok özel bir baz oluşturmuyor.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Hayır, hayır, bununla ilgili değil kastettiğim. Bunun çözümüyle ilgili.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Anladım, genel olarak.

Pardon, sadece demin araya girmiş olmaklığımı bir cümleyle özetlemiş olayım. Mesleki özelliklerin belirlenmesi ve nitelikleştirme diyelim, yani kalifikasyon ve profesyonelleşmeye gidilmesinin çok doğru olduğunu tartışmayacağız, herhâlde hepimiz de biliyoruz. Benim belirtmek istediğim sadece, medya içerik yapım ve üretimi alanında ve yaratımı demek istiyorum ben hatta, bazı problemlili küçük meslek grupları çıkacaktır, bilesiniz diye söylüyorum. Yoksa aynı şeyi film endüstrisinde de biz önerdik. Teknik alanda çok daha yoğun bir şekilde bu isteniyor. Yani bir de şu var: Atıyorum, bilmem ne radyo televizyon bölümünden mezun olan senarist daha az cinsiyetçi olmayacak. Yani bir de o var, o yüzden.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Şimdi, zaten o bir bilinç sorunu, yani oradan mezun olma meselesi değil, bilinç sorunu. Dolayısıyla bugüne kadar mesela sektörde yapılmış olan düzenli, periyodik bildiğiniz -radyo ve televizyon için söylüyorum şu anda mesela, onu konuştuğum için- eğitimler var mı? Sizlerin takip ettiği, yılda dört, sekiz, on kez yapılan ve akademik dünyanın gidip yayıncı kuruluşlarla belli konuları, bu bahsettiğimiz konuyu paylaştı mı?

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Tam da onu öneriyoruz işte şimdi.

DOÇ. DR. CAN BİLGİLİ – Yok. İşte onu demeye çalışıyoruz. Yani bunun da bir temel standardının olması gerekiyor anlamında söylüyoruz yani.

Neyse, lafı uzattık. Ben sözümü tamamlamış olayım. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Galiba Sayın Timisi’nin bir söz talebi var, onunla toparlayıp.

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Aslında, bu sınıflandırma bizim başka bir problem ama iletişim fakülteleri mezunlarının nasıl kategorize edileceğini de herhâlde bununla belki ilişkilendireceğiz gelecekte. Ama çok önemli bir adım. Zaten hakikaten Avrupa Birliği uyum süreci bunu da şey yapıyor.

Ben kendi konuşmamda eksik ya da yanlış anlaşılmasın diye bir şeyi yeniden vurgulamak istiyorum. Yani çok tartışılacak bir şey de bu içerik konusunda, diziler konusunda, içerik meselesi konusunda her türlü içeriğin primetime’da da olabileceğini, tabii belli sınırlar içerisinde olabilir, şiddet de olabiliyor. Şiddette gündelik hayatın bir parçası, yani kadını da aşağılıyor, erkeği de aşağılıyor. Bunlar da var yani ama alternatif de koyması lazım. Yani sadece o değil, yani sadece bir şeyi, yani sadece şiddeti gösteriyor. Türkiye’de

şiddet meselesi bu kadar yaygınken, hani bir adli vakayken vesaire şiddet konusunda doğru düzgün bir tartışma programına rastlamadık yani son dönemlerde.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Bizim iki tane 23 Nisanımız var, biri 8 Mart, biri 25 Kasım. Ama çok tartışılıyor aslında.

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – İşte o kadar. 8 Mart, 25 Kasım, oralarda hatırlanıyor. Yani sadece tartışma programı değil, dizilerde bu mesela şey yapılabilir, bir parçası olarak, yani şiddete uğrayan kadının nereye başvuracağı, ne yapacağı.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Ama çok tartışılıyor aslında. Gündüz kuşağında yapılıyor.

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Evet, gündüz kuşaklarında tabii yapılıyor. İşte bir dönem En Son Babalar Duyar, vesaire, o sitcom'larda yapılıyor günümüzde.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Ama şöyle söyleyeyim: “Fatmagül’ün Suçu Ne?”yi izlediğiniz zaman aslında tabii çok tartışmalı yönleri de...

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Şimdi, oraya doğru gidiyor.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Baştan beri, en baştan beri, ilk günden itibaren mahkeme süreçleri, nereye başvuracak, ne yapacak vesaire, benzeri bir şekilde hayat devam ediyor. Tamam, çok tartışılacak başka yönleri var ama deyim yerindeyse filmler -genel filmler olarak adlandırıyorum- hakikaten çok karmaşık. Çok haklı yanlarınız var ama yirmi sene öncesi gibi değil yine de.

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Yok, ben de ona katılıyorum.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Bayağı bir değişiklikler.

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Tabii, var.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Şunun için söylüyorum: Yani bütün bunlar boşa gitmiyor, bizim çalışmalarımız, sizlerin çalışmalarınız, sağ olun. Bir ucundan mutlaka şey oluyor. Şahane mi? Değil ama o kadar da siyahla beyaz gibi... Yani dört sene evvel bile dizilerin genel manzarasına baktığımızda -MEDİZ'e bizim yaptığımız çalışmada- hâlâ daha vahimdi durumdu. Günbegün biraz daha tohumlar var. Birtakım şeylerle desteklenmesi gerekiyor.

PROF. DR. NİLÜFER TİMİSİ NALÇAOĞLU – Desteklenmesi öneriliyor. Yani buradan çıkacak sonuç tek siyah-beyaz, ak ve kara gibi, yani sadece doğruların didaktik biçimde kadınlar lehine verildiği, kimse de böyle bir belgesel izlemek ya da şey izlemek istemiyor yani. Sonuçta herkes popüler kültür alanından konuşuyoruz, yani alanımız öyle bir şey. Dolayısıyla sadece doğruları kimin doğruları? Anlatabiliyor muyum? Öyle bir sınırlamaya gerek yok yani.

BAŞKAN – Peki.

Son sözü size verelim.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ben şimdi burada kalabildim, iyi ağrı kesicilerin sayesinde. Onun için çok memnun da oldum. Bu kadar değişik yaklaşımları, görüşleri de bir arada ele alma fırsatımız oldu.

Bir şeyi hatırlatmak istiyorum. KSGM'nin geliştirdiği inisiyatifiyle hazırlanmış bir ulusal plan var, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı. Bu 2008-2012 yıllarına dair dört yıllık bir dönemde çok değişik başlıklar altında eğitim, sağlık, medya, yapılması gerekenlerin veya nelerin yapılabileceğinin toplumsal cinsiyet eşitliği adına ifade edildiği bir belgedir ve ulusal eylem planı olması açısından son derece önemli bir belgedir aslında. Bizim toplumsal alan ve medyanın kendi alanı diye ayırarak ya da birbirleriyle ilişkilendirerek konuştuğumuz her iki düzlemde de düşündüren ve yapılması gerekenleri işaret eden bir belge. Şimdi, orada diğer başlıkları bilmiyorum ama medya başlığı ya da iletişim alanında neler yapılabilir, kadın erkek eşitliği adına, bunlara baktığımız zaman - bu kısmı hazırlayan da Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mine Gencel Bek'tir, yine bizim çalışma arkadaşımız, meslektaşımız- son derece önemli öneriler. Şimdi tek tek hatırlayamayacağım, birkaç sayfa. Bunları -ne diyelim- bu içeriği somutlaştıracak adımların atılmadığı, hani 2008 ile 2012'ye geldik, işte dört beş yıl boyunca aslında çok ciddi anlamda bir başvuru, referans şeyi olmadığını, politika belgesi niteliğini kazanamadığını üzülen görüyoruz. Aslında burada tartıştığımız ve önerdiğimiz çözümlerin önemli bir kısmı orada işaret ediliyor veya o başlıklar altına girebiliyor. Yani bunu gözden kaçırmayalım. Bir yandan da bir yerlerde bürokratik mekanizmalarda siyasal nelerin yapılabileceğine ilişkin şeyler işaret ediliyor ama yapılmıyor ya da yapılamıyor, duruyor orada.

BAŞKAN – Yani politika belgesini iyi okumuş biriyim. Neticede yirmi senedir ben de bu konuyu çalıştığım için, o belge bana göre politika belgesi olarak biraz daha, bir kere daha revize edilmesi gereken bir belge. Kişisel kanaatim bu doğrultuda akademik

olarak. Bunu politik olarak konuşmuyorum ama öyle. Çünkü çok daha somutlanabilir ifadeler ihtiyacı olduğunu düşünüyorum o bölgede açık söylemek gerekirse. Belki tekrar revize edilebilir o belge.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ben bir şey ekleyeyim burada. Şimdi “Eğitim” başlığı altındaki ifadeleri düşünerek söylüyorum. Üniversitelerde ya da yükseköğretimde de toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaratılmasıyla ilgili genel ve soyut ifadeler var ama bunu somutlayacak olan politikaların geliştirilmesi, o başlıklarla bağlantılı kurumların sorumluluğu ya da inisiyatifindedir. Biz, Ankara Üniversitesi olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin üniversite yapısı içerisinde sağlanmasına yönelik üniversite eylem planını oluşturduk ve bizim kurullarımızdan geçiyor. Ne yapıyoruz biz? Somutlaştırdık bunu. Yani toplumsal cinsiyet eşitliği adına bu üniversitenin temel problemleri nedir ve bunu nasıl açacaktır?

BAŞKAN – Uyguladınız mı?

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Uygulamaya başlayacağız. Türkiye’de yok yani böyle bir üniversite eylem planı ve onu ben hazırladım, benimle birlikte arkadaşlarım hazırladı. Burada işte ne diyelim, istihdam bakımından belli alanların kadınlara, belli alanların erkeklere kapalı olması, bunun aşılmasıyla ilgili, istihdama ya da müfredata yönelik bütün önerilerimiz çok somut olarak var. Bu bir ulusal eylem planında olmaması gereken genel başlıkları var ve onların hepsine tekabül eder ama onu somutlayacak olan bir tek kurumlardır. Yani öyle düşünmek gerekiyor. Bana kalırsa, sizin dediğiniz gibi revize edilebilir yönleri var. O kadar -ne derler- soyut ve şey olması gerekir ulusal eylem planının. Onun içeriğini oluşturacak olan yapılar farklı. Yani işte üniversitedir diyelim ki bir tanesi veya medyayla ilgisinde baştan beri sözü edilen mevcut yapılar ve oluşturulabilir yapılarıdır diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz katıklarınızdan ötürü.

Bizim dediğim gibi, bu komisyonda baştan beri amacımız -belki hayata hep böyle baktığım için- mutlaka somut, net çerçevesi çizilmiş, realize edilebilir yol haritası ortaya konmuş bir bütün oluşturmaktır. Yaptığım her işte aynı ilkeyi gözettim. İnşallah buradan da böyle bir metin, bütün komisyon üyesi arkadaşlarımızın değerli katkılarıyla ve uzmanlarımızın destekleri, aynı zamanda komisyonumuza katkı veren tüm sosyal paydaşların, işte akademi, STK’lar, medya kuruluşları gibi çeşitli boyutlarıyla ortaya çıkacak. Bütün söylenenlerden de biz çıkarımlarımızı yapıyoruz ama şunun da belki altını çizmek gerekiyor bunca söylenenden sonra: Aslında çelişik bir medya düzeniyle karşı karşıyayız, söylemlerde de, yani aslında akademisyenlerin söylemlerine de aynı şey yansıyor. Diğer paydaşların söylemlerinde de ben aynı şeyi görüyorum. İşte notlara baktığımda bir taraftan “Toplum neyse medyanın dili de o” derken, öbür taraftan şunu da diyebiliyoruz: “İşte gençler tacize karşı duyarsızlaşabiliyor.” Bunlar farklı realiteler ama aynı zamanda bir taraftan medya içeriği muhafazakârlaşıyor, yani mevcut ayrımcı bakış açısı kendini güçlendirerek devam ediyor diyebiliyoruz ama diğer taraftan işte literatürü takip eden biri olarak, MEDİZ’in verileri bunun en somut göstergesidir. Aslında öyle değil, daha cinsiyet eşitlikçi bir bakış açısı ki...

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Az da olsa.

BAŞKAN – Ama, yani o az dediğimiz şeye de bakma sen, yani yüzde 10. 10 artıyor yani kadın temsili ve çok aza da tekabül etmez. Yani yıldan yıla bir şeyde yüzde 10 iyileşme varsa o şey dikkate değer bir şeydir de.

DOÇ. DR. HÜLYA UĞUR TANRIÖVER – Kadın yönetmen oranı yüzde 5’ten yüzde 10’a çıktı.

BAŞKAN – Az bir şey değil yani. Anlatabiliyor muyum. Yani baktığın zaman tıkr, tıkr, tıkr o niye değişiyor? Değişen şey aslında toplumun bizatihi kendisi. Toplum değişiyor, dünya değişiyor ve o değişimin dışında kalmıyorsun. Yani işte muhafazakârlaşıyor diyoruz ama bekâr anne tiptemesi toplumda bir realite olduğu zaman senin yerli veya yabancı kurgusal fiction’larında veya bir tartışma konusu olarak karşına çıkmaya başlıyor çünkü toplumda ne varsa aslında öyle ya da böyle, tam net olmayabilir, doğru modellerle olmayabilir, eksik olabilir ama bir şekilde toplumdaki değişime duyarsız kalabilecek bir medya düzeni yok çünkü ticari. Toplum kendinden bir şey bulmadığı zaman seni izlemeyiveriyor ve iş orada patlıyor. Dolayısıyla bir değişim de var ama diğer taraftan hâlâ son derece sorunlu bir ortamın da var olduğu gerçeğinden hareketle zaten bu komisyon çalışıyor, bunca literatür üretilmeye devam ediyor. Özellikle medya okuryazarlığı ders içeriklerinin geliştirilmesi hususunu çok önemsiyorum. Kitapları da getirttim. Kendim de bu konuda çeşitli STK’lara vesaire akademisyenlik yaparken -ki akademiden ayrılmam yeni bir zaman zaten- ders veren biriyim. Kadın erkek eşitliği görmezden gelinen bir konu medya okuryazarlığı ders içeriklerinde ancak şu öneriyi de -öneri sahibi Mutlu Hanım’mış- kamu kurumlarının, daha doğrusu yetişkin eğitime medya okuryazarlığının bir şekilde dâhil edilmesi hususu, benim de çok paylaştığım bir husustur çünkü yeni nesli biçimlendirmek için öyle ya da böyle bir yol alıyorsunuz ama ortada bir de yetişkin nüfusu var. Fakat bununla ilgili somut bir öneriniz varsa, yani kamu kurumları çerçevesinde, çatısında verilecek eğitimlerin dışında ne yapılabilir? İşte halk eğitim

merkezlerinin kullanılması olabilir, SODES kapsamında biliyorsunuz kadın merkezleri şu anda, yaklaşık bir buçuk yıldır açılıyor. Şimdi, biz yeni bir model getirip kadın kültür merkezleri açmayı ve illerde sabit hâle getirmeyi düşünüyoruz. İlkini de Urfa'da, benim seçildiğim ilde, biraz da bizim düşüncemizle düşünüyoruz. Buralara mı entegre etmek doğru olabilir? Nedir? Yani bunları örnek olsun diye söylüyorum ama nerelerde kullanılırsa daha yararlı olur konusunda da şimdi söyleyebilirsiniz, geliştirebilirsiniz ama bunu da katmak isteriz.

PROF. DR. MUTLU BİNARK – Yani Kocaeli Üniversitesinin yaptığı çalışmayı okuduğum için, hani çok yakından da bildiğim için, içine dâhil olmamakla birlikte, hani onların özellikle halkevleri bazında yaptıkları çalışmalar vardı ama ben de dijital okuryazarlık konusunda sizin seçtiğiniz ilde de alan çalışması yaptığım için hem Şanlıurfa Siverek ilçesi ve Şanlıurfa Merkez Yakubiye Mahallesi'nde -sanırım, değil mi yoksul, göç mahallesi- çalışma yaptığım için biliyorum. Orada ÇATOM'lar var, GAP idaresine bağlı.

BAŞKAN – İşte ÇATOM'lar var, SODES'ler var.

PROF. DR. MUTLU BİNARK – ÇATOM'lar bünyesinde mesela bilgisayar okuryazarlığı projelerini incelemiştim. Buradan hani İnternet okuryazarlığı olsun medya okuryazarlığını, eleştirel medya okuryazarlığı olarak bir merkez olarak kullanılabileceğini ben düşünüyorum çünkü elimizde bir müfredat var. Bu müfredat üzerinde çalışma yapılabilir. Benim geliştirdiğim müfredatı kastetmiyorum. Hasan Akbulut ve arkadaşlarının geliştirdiği müfredatı biliyorum. Alt sınıftan kadınlara yönelik. Hani benzeri müfredatlar farklı eğitim kitlelerine yönelik geliştirilebilir ve hani uygulamaya geçilmesi lazım önemli olan müfredatın. Farklı ve hani yenilenmesi. Uygulamayla birlikte müfredattaki aksaklıklar ortaya çıkabilir. Yani Şanlıurfa'daki kadının ihtiyacı farklı -ben hem Siverek'te hem de Yakubiye Mahallesi'nde gördüm- Kocaeli'deki kadının farklı, Ankara Mamak'takinin farklı, Çankaya'dakinin farklı.

BAŞKAN – Özellikle onu eğer bize böyle bir kısa bir bilgi notu da olsa iletebilerseniz Parlamentoya, komisyonumuza, çok memnun oluruz, bizim için zenginleştirici olur.

PROF. DR. MUTLU BİNARK – Kocaeli'nin çalışmasını mı?

BAŞKAN – Hayır, hayır, sizin zihninizdekini. Yani modelleme arıyorum, daha açık bir ifadeyle söyleyecek olursam. Çünkü, dediğim gibi bu politika, belge filan da var. Aslında politika belgesi de böyle olmuyor. Yani o denilen şey çok "to the point"tir, yani çerçevesini çizersin, time'ingini yaparsın, uygulayıcı kurumuna ne uygulayacağını söylersin. Öneriyi böyle oluşturmak, benim en azından bu rapordaki hedefim bu olduğu için bu tür bir katkı gelirse bizim için çok önemli. İşte YÖK bünyesinde zikredilmiş olduğu gibi bir toplumsal cinsiyet eşitliği komisyonu kurulması, işte bir ilktir cumhuriyet tarihi açısından. Böyle bir merkezi aklın, böyle bir yönetsel aklın Türkiye'de hâkim olduğunun açıkça bir göstergesidir. Neticede Millî Eğitim Bakanlığının bağlı kuruluşlarından birinden bahsediyoruz. YÖK dediğimiz şey budur aslında. Dolayısıyla böyle bir yönetsel aklın Türkiye'de olduğu bir dönemde bu bir şanstır. Bunu diğer kurumlara belki yaygınlaştırmak adına bir örnek, akademisyenlerimizden bu anlamda katkı gelebilir diye düşündüklerimi paylaşmayı uygun görüyorum. Aile, Sosyal Politikalar Bakanlığı örneğin kendi bünyesinde böyle bir komisyon kurabilir mi? Örnek böyle bir öneri gelebilir mi? Böyle bir öneri de akademisyenlerimizden, meslek mensuplarından akademik anlamda nasıl bir yapı önerisi, yani Aile, Sosyal Politikalar Bakanlığı böyle bir yapı kurmalıdır diyorsak kısa da olsa bir çerçevede ortaya koymalıyız diye düşünüyorum. Böyle bir katkı gelirse de çok memnun olurum.

Tekrar katılımlarınızdan ötürü ayrı ayrı teşekkür ediyorum, sağ olun.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Bir ek yapabilir miyim.

BAŞKAN – Tabii.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Bize, Ankara Üniversitesi KASAUM'una, Jandarma Genel Komutanlığından bir ekip geldi ve toplumsal cinsiyet eğitimiyle ilgili şu anda fiilen silahlı kuvvetler yapısı içinde olan değişik düzeyden askerlere yönelik, er, onbaşı yani her düzeyde, eğitim programı hazırlamamız istendi.

BAŞKAN – Y akın zamanda değil mi?

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Evet.

BAŞKAN – O, Aile, Sosyal Politikalar Bakanlığının biliyorsunuz, Genelkurmayla bir protokol imzalandı da bu onun izdüşümü.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Belki, olabilir. Yani bu da düşünülebilir. Sadece medya okuryazarlığı bakımından onların talepleri üzerine biz harekete geçiyoruz ama başka türlü de düşünülebilir.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Kapanma Saati: 12.23